Орган Руського Народного Союза в Америці

Свобода

В лучності сила!

SWOBODA

Рік XVII. Ню Иорк, Четвер, 14-го Жовтня 1909 Число 40. Vol. XVII. New York, N. Y. Thursday, October 14, 1909. No. 40.

Від Головного Уряду Р. Н. Союза в Америці.

Розмет за місяць Вересень 1909

Від.	205. Ґроховский Френк, ум. 16,8 '09.	$500.00
,,	7. Томко Антін, ум. 30,8 '09.	$1000.00
,,	91. Трембач Іван, ум. 3,9 '09.	1000.00
,,	16. Рибей Василь, ум. 12,8 '09.	1000.00
,,	235. Динько Іван, ум. 22,9 '09.	1000.00
,,	120. Бобурчак Федор, ум. 21,9. '09.	1000.00
,,	127. Кущак Олекса, ум. 21,9 '09.	1000.00
,,	93. К. Вольф, ж. Иосифа, ум. 9,8 '09.	400.00
,,	75. А. Гурстяк, жена Клементія ум. 8,9 '09.	400.00
,,	40. Зимовчак Стефан, зап.	150.00
,,	58. Пиш Гаврило, зап.	150.00
	Виплачено запомоги на суму	$7,600.00
	Платня головних урядників за вересень	190.00
	Адміністрація Союза за вересень -	252.67
	Кошта річного засіданя Р. Н. С.	1.512.42
	Весь розхід виносить	$9.555.09

Розмет платить 10,392 членів на ціле посмертне (кождий по 86 цнт.) і 1502 членів на пів посмертного (кождий по 43 цнт.)

Крім того кождий член платить за орґан ,,Р. Н. Союза" по 10 центів, на Резервовий Фонд по 2 центи, на Народний Фонд по 1 центї, на Фонд Бідних по 1 центї.

Член на ціле посмертне платить 1.00 дол. а на половину посмертного 57 центів.

А. Шаршонь, гол. касієр. *С. Ядловский, гол. секр*
Дм. Капітула, гол. предсїд.

Протокол

з річного засїданя Головного Уряду Р. Н. Союза, відбувшого ся на днях 8., 9. і 10. вересня 1909 р в Chicago, Ills.

(Дальше.)

Розходи:

На розхід, за час від 1-го Мая 1908 по конець 31-го Юнія 1909 року зложились отсї позиції:

Посмертних запомог по членах виплачено на суму	72,057.92
" " " женах і мужах членів на суму	19,200.00
Сирітских частей виплачено на суму	8,086.27
Запомог членам	5,825.00
Свободї виплачено	14,117.50
Платня Урядників	2,610.00
Відзнаки Р. Н. Союза	2,000.00
Адміністрація	1,272.49
Друки	1,139.34
Подорожи і дієти	1,154.94
Надгорода Орґанізаторів	1,729.71
Календар на 1908 рік	1,813.00
Грамоти	520.00
Справи Адвокатскі	1,533.35
Бонди Голов. Урядників	306.48
Черенки на Словеньско-руску ґазету	220.57
Пожичка Свободї на початок до бизнесу	500.00
Засїданє X. Голов. Конвенції Р. Н. Союза	5,739.16
Друкарня Свободи	16,855.00
Разом розхід був	156,680.73

ПОДІЛ ФОНДІВ.

Фонд Сирітский.

Фонд Сирітский з днем 1-го Мая 1908 виносив	21,017.50
Від 1-го Мая 1908 по конець 31-го Юнїя вплинуло	14.757.08
Разом	35.774.58
За той сам час виплачено сир. частей	8,086.27
Сир. фонд з кінцем 31-го Юнїя виносить	27,688.31

Фонд Резервовий.

Фонд Резервовий з днем 1-го мая 1908 виносив	16,646.27
Від 1-го мая 1908 по конець 31-го Юнїя 1909 прийшло	8,827.74
Разом	25,474.01
З того фонду виплачено дорогою запомог	16,855.00
Фонд Резервовий з кінцем 31-го Юнїя виносить	8,619.01

Фонд Народний.

Фонд Народний з днем 1-го Мая 1908 виносив	1,567.03
Від 1-го Мая 1908 по конець 31-го Юнїя 1909 прийшло	1,412.10
Разом	2,979.13
З того фонду виплачено дррогою запомог	600.00
Фонд Нар. з кінцем 31го Мая 1909 виносить	2,379.13

Фонд Бідних.

Фонд Бідних з днем 1-го мая 1908 виносив	1.647.03
Від 1-го Мая по конець 31-го Юнїя 1909 прийшло	1,412.10
Разом	3,059.13
Понеже з сего фонду не виплач ено жадних запомог, тому фонд сей з кінцем 31-го Юнїя 1909 виносить	3,059.13

Фонд Розпорядимий.

Сей фонд складаєсь з надвижок розметів, з запомог, невиплачених ще до тепер, та становить підручну касу і виносить з кінцем 31-го Юнїя 1909	7,524.13

СПРАВОЗДАНЄ РУСКОГО МОЛОДЕЧОГО СОЮЗА.

В Маю	1908 р. прийшло	263.50
" Червню	" " "	265.05
" Липню	" " "	276.50
" Серпню	" " "	284.23
" Вересню	" " "	280.09
" Жовтни	" " "	322.42
" Листопаді	" " "	321.85
" Грудню	" " "	268.28
В Січню	1909 р. прийшло	325.18
" Лютім	" " "	324.56
" Марци	" " "	297.96
, Цьвітни	" " "	326.77
" Маю	" " "	315.08
" Червню	" " "	318.54
Ошибки які знайдено між книж. секр. а касієра		7.20
Разом		4,197.21

Розхід:

В Маю	1908 р. виплачено	— — —
" Червню	" " "	300.00
" Липню	" " "	105.00
" Серпень	" " "	43.00
" Вересни	" " "	264.04
" Жовтни	" " "	10.00
" Листопаді	" " "	10.00
" Грудню	" " "	10.00
В Січню	1909 р. виплачено	10.00
" Лютім	" " "	27.00
" Марцю	" " "	25.00
" Цьвітни	" " "	10.00
" Маю	" " "	10.00
" Червню	" " "	25.00
Разом розходу єсть		849.04

Зіставленє.

Прихід від 1-го Мая 1908 по конець 31-го Юнїя 1909 був	4,197.21
Розхід за той сам час	849.04
Надвижка з кінцем 31-го Юнїя 1909 р. остає	3,348.17
На X. Голов. Конвенції перенесено з Р. Н. Соза до Каси М. Р. С.	1,369.33
Стан Каси Мол. Р. Союза з кінцем 31. Юнїя 1909 виносить	4,717.50
Прихід Молодечого Руского Союза складав ся з місячних вкладок, котрих від 1-го Мая 1908 до 31-го Юнїя року прийшло	4,197.21
Розхід Мол. Р. Союза складав ся з таких позицій:	
Запомог виплачено	616.00
Платня секретарів	130.00
Подорож і дієта комісії статутової	103.04
Разом розхід був	849.04

(Дальше буде.)

Гробарі руської церкви!

Всім нам в живій памяти, що в 2 місяці по приході гр.-кат. руського епископа до Америки римська Курія прислала булю ,,Ex semper", постанову, силою котрої ограничено власть руського епископа до неможливости а дійствям руських сьвящеників надано того рода перепони, щоб руський обряд як найскорше зрівнати з латинським. Звісно також нам всім, що против тої буллї внесло 80 сьвящеників протест доручений комітетом з 3 сьвящеників папському делеґатови в Вашинґтонї в січни 1908 р. Звісно також всім, що схрунили і не підписали протесту против буллї сьвященики: Лавришин, Дзубай, Стецович, Чопей Николай, Яцкович, Кечкеш, Каміньский, Бендас, Васовчик, Коссей, Волкай Мірон, Волкай Евген і Обушкевич Володимир. Коли они схрунили, то очевидно мали они на мисли іншу ціль, як протест против буллї; їх ціль була крити ся за плечі чужі і крутарськими способами і нікчемними доносами заспокоїти свої личні і партийні рахунки, аспірації. Такий параван, за котрий скрили ся, була, се ,,церковно-цивільна схудза"!

Що зробила ся ,,схудза"?

Між иньшими вислано десь в марті с. р. до папського делеґата в Вашинґтонї письмо, в якім між иньшими дурницями заявили в імени 60 угро-руських сьвящеників, що они **хочуть заховувати буллю**, але руский епископ їм не дає.

Вірю в ту заяву і знаю певно, що колиб латинський епископ запевнив кождого з тих 60 сьвящеників парохією о 10,000 дол. річного доходу, они не лиш одну, але 10 буль заховували-б ліпше як 10 заповідей Божих.

Та з заяви ,,церковно-цивільної схудзи" скрутив ся для них порядний бич. Їх крутарство взяли латинські епископи за добру монету і кажуть тепер тим гр.-кат. сьвященикам, які не хотять узнавати гр.-кат. епископа за свого, виконувати приписи буллї.

Поволи справджують ся слова Ню-Йорського Архіепископа до о. Кешеляка зараз по появленю ся буллї: ,,we are going to enforce the bulla" — ,,силою впроваджовати будемо буллю."

Новий Клївляндський епископ, Фарелї, вишколений в Римі, жадає тепер від кождого гр.-кат. сьвященика, який приходить до його дієцезії, виконувати приписи буллї. Зажадав сего і від оо. Бурика і Балоґа, та коли они відказались від сего покликуючись на епископа Ортинського, сказав — добре затямте — ті слова: **Угорські сьвященики, що не під Ортинським, належать до нас, бо зголосились і мусять виконувати приписи буллї.**

Добре булоб, щоб сьвященники стоячі під командою Угрина — предсїдателя схудзи — сейчас взялись до сповненя обовязків, взятих на себе в письмі ,,церковно-цивільної схудзи", щоб нарід переконував ся о облуді своїх пастирів. — Позаяк редакція ,,Америк. Рус. Вісника" в числї з дня 7. 10. накинула ся знов в підлий спосіб на о. М. Балоґа, духовного управителя нашого Р. Н. С., прото боронячи честь високого уряду Р. Н. С. мушу додати кілька слів об'ясненя.

G14 Замешкалі в містї Youngstown, O. Русини гр.-католики мають церковцю положену 20—30 хвиль ходу від всякої комунїкації. Коло самої церкви мешкає около 60 родин а в самім містї і по близьких плейзах около 300 родин. Невигода, страшний доступ до церкви особливо зимовою порою і брак школи спонукали вже перед 2 роками людий старати ся,

(Продовженє на стор. 5-ій)

Богдан Хмельницький

україн:ький Гетман.

Початок повстаня й битва на Жовтих Водах та під Корсунем.

(Дальше.)

Прибувши в Січ, Хмельницький покинув Татар на річці Бузулуку, а сам поїхав в Січ. Там кошовий вже зібрав усе військо. На заході сонця, 18. цьвітня, Хмельницький в'їхав в Січ, і зараз три рази вдарили з гармати. То був знак, що завтра буде рада в Січи. Сьвітом знов ударили з гармат. Козаки, піші й кінні, заворушились на майдані. О півдні довбиші вдарили в казани: зачинала ся козацька рада, козацьке віче.

Козаків було так богато, що вони не помістились на майдані серед Січи в кріпости. Кошовий звелів збиратись за валами. Тоді кошовий росказав все задумане діло Хмельницького і сказав, що Тугай-Беєва орда вже стоїть на готові коло Січи. ,,Слава й честь Хмельницькому! ми всї готові помагати Хмельницькому, і підемо на ляхів Нехай Хмельницький буде нам головою''.

Кошовий післав писаря в скарбницю, і він приніс клейноти: королївську хоругву, що дав Владислав, бунчук, чи палицю з позолоченою булавою з верху, позолочену булаву з дорогими камінцями і срібну військову печатку. Старшина дала клейноти Хмельницькому і наззала його гетьманом запорожського війська. Хмельницький взяв знаки, але не схотів зватись гетьманом, доки його не назвуть гетьманом ще й городові козаки!

Після ради старшина пійшла в церкву на служ-бу, та молебень, а потім на обід до кошового. Запорожці не дуже гуляли того дня, бо в кождого було своє на умі, В вечері довбиші ударили в казани на раду. На раді кошовий оповістив, що з Хмельницьким виступить тільки вісім тисяч козаків, а решта вернеть ся до господи і повинна бути на поготові.

В той час як Хмельницький був в Криму та на Запорожжі, на Україні народ вже почав тихенько говорити про повстання, збирав ся в хатах, по корчмах. Хмельницького приятелї вештались між народом, повбирані то за старців, то за странників-богомольців, ходили з села до села, підмовляли народ одчиняти козакам Хмельницького ворота в кріпостях, забивати піском польські гармати. Потоцький почав остерігати польських панів, звелів відбирати в людей рушниці і розгоняти купи народа по улицях. На панах як на злодіях вже горіли шапки...

Потоцький, польський гетьман, зібрав польське військо в Черкасах, а його поміщик Калиновський в Корсуні. Одначе вони, не знаючи про татарську поміч Хмельницькому, думали що в Хмельницького мала сила і стали на тому, щоб проти його послати небагато війська. Вони послали на байдаках шість тисяч реєстрових козаків, під рукою Барабаша, Іляша та Кречовського, а рядом з ними берегом пішов син Потоцького, молодий Степан Потоцький з часткою польського війська і дванайцятьма гарматами. Він узяв з собою і драгунів, котрі були всї Українці. Гордо й пишно вирядив двадцятипести-лїтнього сина Потоцький добувати слави в степу на козаках.

Хмельницький виступив з Січи двадцятьдругого цьвітня, в суботу і простував на Чигирин. Він став при маленькій річці, Жовтих-Водах. За Хмельницьким ішов Тугай-Бей, якось боязко: він все бояв ся, ждав, щоб козаки зачали битву і тоді тільки думав кинутись у битву. Козаки стали й обгородились возами.

Надійшли й Поляки; перейшли Жовті Води і вглядїли козаків: Потоцький ждав битви, а козаки стояли спокійно і не зачіпали Поляків: Хмельницького не було в обозї. Сторожа, поставлена по над Дніпром, дала єму звістку, що пливуть реєстрові козаки, отже Хмельницький поїхав до Дніпра. Один байдак, на котрому сидів Кречовський, випередив инших. Хмельницький переговорив з Кречовським, і він пристав з своїми козаками до Хмельницького, ще і обіцяв пригорнути і барабашівців. Тоді Хмельницький вернув ся в стан, і зоставив натомість коло Дніпра козака Ганжу. В вечері третого мая, приплили і барабашівці і вийшли на берег. Ганжа скликав чорну раду без старшини і почав вговорювати козаків, щоб вони не йшли проти своїх братів, а приставали до запорожців, щоб лили кров не за Польщу, а за матїр Україну. В шести тисячах козаків, стало нїби одно серце, один розум. Вони кидали в Дніпро польські хоругви, топтали їх ногами і кричали: ,,биймо зрадників старшин!'' Барабаш спав у човні під комишем. Козаки напали на нього. Він прокинув ся, вхопив рушницю, рушниця випала з рук. Один козак, Филон Джеджалик, проколов його списом і вкинув у воду. Тієї ночи казаки вбили Иляша, Несторенка і инших теплих приятелїв польських панів. Всї рушили в окопи Хмельницького попри самий польський обоз. Хмельницький виїхав до них на зустріч з білою хоругвою в руках, де було написано: ,,спокій християнств''. Пани не йняли віри своїм очам.

Вони вже хотіли посилати просити помочи в старого Потоцького, а тим часом пятого мая почали з козаками битву. Козаки вирвались зза своїх возів і кинулись на Поляків. Оглянулись Поляки, аж позад їх за потилицями йдуть татари. В той час від польського війська відділились драгуни, всї українцї, та й потягли ся в поле, просто до запорожців! Поляки побачили, що біда, та давай просити мира. Вони послали в козацький стан Чарнецького. Хмельницький згоджував ся випустити Поляків живими, як вони йому віддадуть свої гармати. В Хмельницького було мало гармат. Чарнецький згодив ся: Поляки відвезли гармати в козацький хороб, а самі рушили на втїкача. Вони дійшли до Княжих Байраків, аж тут їх дігнав Тугай-Бей і начав палити на їх з їх же гармат. Татари й козаки набігли на польський стан і страшно його розбили. Степана Потоцькиго поранили і пололи. Він умер на степу другого дня. ,,Бідний, бідний пане Степане! говорили козаки, не попав небоже, на Запорожжя, не знайшов гаразд шляху.''

В той час гетьман Потоцький і Калиновський стояли з військом під Черкасами. Один шляхтич недобиток втік з Княжих Байраків і дав страшну звістку Потоцькому. ,,Все пропало! козаки пристали до Хмельницького, а твій син, пане, вже вмер!'' казав шляхтич. Поляки зблїдли, як трава на морозї. Потоцький почав плакати за своїм сином, Степаном, та з горя напив ся горївки. Військо його відступило до Корсуня і стало між Корсунем та Стеблевом. Потоцький звелїв спалити Черкаси, Корсунь і Стеблїв і задумав стати на битву з Хмельницьким.

В понеділок, пятнайцятого мая, 1648 р., прийшов Хмельницький з козаками й татарами. Курява піднялась така страшна, наче йшло сто тисяч війська. Хмельницький розставив військо півмісяцем, наче-б то був готовий дати битву, а тим часом задумав просте й хитре діло. Він післав Кривоноса з шістьма тисячами козаків поза польським військом в густий ліс; там була Крута-Балка, довгий та глубокий яр. Хмельницький звелїв викопати через увесь яр глибокий рів, нарубати й накидати дерева поставити в гущавині гармати й самим засїсти. А тим часом він підіслав в польський стан проворного козака, Микиту Галагана, і навчив, що йому треба було говорити. Поляки піймали Галагана, пекли його на вогнї, і випитували, скілько в Хмельницького війська. Галаган сказав, що Татар буде пятьдесять числа, козакам і числа нема, ще й хан стоїть недалеко з ордою і сьогодня — завтра прибуде. Поляки й руки опустили і постановили відступити на Богуслав. Галаган взяв ся вести польське військо та й повів його просто в ліс на Круту-Балку. Потоцький був пяний і сидів в кареті.

Як тільки Поляки рушили з місця, козаки вистрілили на їх і кинулись слїдком за ними. Була страшна спека. Поляки ввійшли в ліс. Хмельницький бив їх з заду, а тут з переду вискочив Кривоніс з своїми козаками і почав відбивати вози. Далї Поляки доскочили на Круту-Балку. З крутої гори польські гармати й вози котили ся просто в рів. З другого боку балки, з гори вже палили на Поляків козацькі гармати; а з заду налягав Хмельницький і гнав уперед. Конї, вози, гармати, люди, все покотилось в яр і застрягло в рову. Польське військо розсипалось. Калиновський бігав по лїсу і не знав що робити. Потоцький з горя сїв у карету, а за ним посїдали в свої карети й иньші пани. Так їх усїх і забрали та й привезли в козацький стан. Битва скінчилась в четвертій годині в досьвіта.

,,А що, панове, сьміяли ся козаки, не будете більше ходити на Запороже, добуватись до Січи. Бідні пани! як же вони померзли! Дай їм кожухів, па-Хмельницький!'' ,,Ой Потоцький, Потоцький! в тебе розум жіноцький. Не годи ся ти гетьманувати, поїдеш ти в Крим сирої кобилини, жовати!'' говорили козаки.

Хмельницький одправив молебінь. Три рази пане лили з гармат та з рушниць в знак побіди. Після того Хмельницький справив бесіду і на обід попросив мурз і значнійших польських панів. Простим козакам викотили двадцять пять бочок горілки. Все панське добро й плїнних козаки розділили з татарами. Тугай-Беєви дісталось вісім тисяч поляків. Вони викупились і не пішли в Крим, в неволю. Потоцького й Калиновського відіслали в Крим до хана. Хмельницький відіслав до дому тринадцять возів панського добра. Всї козаки так тоді забогатїли, що як виступили в поход, то можна було, дивлячись з гори, подумати, що то зацвило поле червоним маком. Хмельницький післав дари в Січ: він вернув всї клейноти, що взяв у Січи: за одну булаву — дві, і за один бунчук — два бунчуки. Тисячу талярів він післав запорожцям на пиво, а триста на Січову церкву.

Хмельницький рушив з військом і став під Білою Церквою, недалечко від Київа. Татари стали під Ракитною, коло самої Білої Церкви, а звідтіль хижа татарва не стерпіла і пішла загонами по Україні, забираючи людське добро і заганяючи людий до свого табора.

(Далї буде).

Допись з Бразилії.

Хотївбим бодай в короткости подати кілька звісток про наше житє-бутє в Бразилії.

Я вже чотирнайцять літ в Бразилії, мав час оглянути ся та пізнати ся з добром і лихом то і гадаю, що і зможу написати дещо цікавого.

Рік 1895 остане не одному в памяти. Десь, з відкись, дійшла вістка в Галичину про якусь Бразилію. Чому — спитаєте — ,,з відкись''? Тому, бо наш темний руський нарід, ніколи в перед не чув, о ніяких заморських краях. Зо старих були майже всї неграмотні, а молодіж, хотяй уміла вже читати, але тільки шкільні книжки і молитвенник, бо більше не було що. Пр. про часописи перед чотирнайцяти роками в старім краю мало хто по селах чув, хотяй і були вже села, де уже позаводили читальні; але се була рідкість. Отже, як наші люди зачули про Бразилію, так давай покидати свій рідний край, та шукати того щастя, що в рідній земли від нього втікло. Наш нарід немав ніякого понятя про Бразилію, а лиш по словам аґентів представляв собі її як чистий рай на тій земли. Не один з нас памятає ще ті часи... І почали утїкати наші люди з краю, без огляду на будучність; покидали родичі своїх дітей, діти родичів, сусїд сусїда, кревних, і знакомих, аби лиш як найскорше дістати ся до того раю.

Ой, пізнав наш нарід той рай, але доперва як прибув на місце. Не один заливав ся гіркими сльозами в тім ,,раю''. Не один проклинав ту годину, в котрій прийшов на сьвіт... Дарма... Треба було піддати ся судьбі...

Я сам був тої гадки в краю, щоб як найскорше вирвати ся з ляцької опіки та в дусї вже тішив ся, що аж тепер будемо вільні від поляків. Таж ми вже їдемо 30-тий день водою, далеко, то і деж ту могли би бути якійсь ляхи.

В Rio Janeiro ми їх не здибали, в Сантос ні, в Паранаґуа ні. Ну, Господи слава Тобі! Поїхав я до Курітиби, ов! вже є подекуди, та навіть чую, що вони кажуть, що тут буде нова Polska. Зле! подумав я собі. Який гаспид їх тут заніс. Але подумав: Може їх тільки всїх, що тут в Курітибі! Но, то нема ще страху, якось то Бог дасть. Приїздимо ми на Люцену, та я аж за голову взяв ся. Таж ту самі Поляки з Росії. Тепер вже пропали мої мрії, щоб бути вільним від Ляхів. Іхавбим далї, так нема з чим, бо гроші, яких і так мало було, розійшли ся. Хотячи не хотячи, мусїв остати ся. Прийшла перша неділя, ідуть Поляки повбирані, а я і питаю ся куди? Кажуть, до косцьола. Я цікавий бачити, чи вони справді мають який косцьол, зібрав ся і собі та йду за ними. А треба вам знати, що той косцьол від містечка Люцени на 6 кільометрів. Йду, і думаю, що я буду робити в тім костелї. Може коли і я був вже в костелї в старім краю, але хиба з цікавости, але не по то, щоби Богу помолити ся. Але прийшов я до костела, помолив ся як вмів, та залляв ся ревними сльозами. То не наш обряд, але чужий язик, незрозумілий. Перекрестив ся я тричи і вийшов. Аж нараз приступає до мене кілька Поляків і кажуть, що в костелї не вільно крестити ся 3 рази, як вони завважали що я робив. Кажуть менї, що я мушу навчити ся сьпівати godzinkі, bo przecież i Anieli w Niebie śpiewają tylko po Polsku, а коли ні, то не вільно менї ходити більше до костела. Ну, подумав я собі: О-то чоловік попав ся. Беруть як злий Твардовського, єще лїпше, як в Галичині. Не дурно говорять, що ту polska musi być.

Ба, дальше і сам ксьондз Александер Іванів ходить між люди голосячи, що тут наших руських сьвященників не буде нїколи. Наші люде стратили вже всю надію. Не одному стало тяжко на серцю, не один залляв ся ревними сльозами. Але плач не поможе, треба було робити, щоби якось з голоду не вмерти. І хотяй бразилійський уряд дав живність на чотири місяці, то все таки наші чорнороби зачали при тім шукати роботи, щоби щось і до нового господарства придбати. Бо подумайте, дав уряд землю, але далеко, яких 20 і більше кільометрів від містечка, а дорога крізь такі ліси, що ледви чоловік сам перелїз, та і то, заки кілька кроків наперед поступив, мусїв сокирою протинати стежку. А до того і страх перед дикими Індіянами, котрих тут було повно. Ой много з наших людий пало жертвою, сего бразилійського раю.

Бідаки, котрим стало ледви на подорож, зараз по прибутю на місце, йшли до роботи до бразиліянів. Як заробив наш хлоп мільрейса денно і дістав до того харч і то добрий, тогди пізнав наш Русин, що в Бразилії тільки початки суть тяжкі. Пізнійше, як наші люди вже трохи розмовили ся, платня робітника пішла в гору, і заробляли по 2, 3, і 4 мільрейси денно. Щож богатійші? Они могли зробити до сего часу тисячі! Але де! Хотяйби і міліони мав, як темний, то всьо на нічо. Могли позакладати склепи, без котрих не можна ся було обійти. І так иньші народи, як Бразиліяни, позакладали по наших колоніях склепи, і дорабляли ся великого маєтку. А самі наші темні, хотяй і богаті люди, попропивали свої привезені з Галичини маєтки, спадщину по своїх родичах. І до півтора року порівнали ся маєтково всї. Не було більше нї богача,

ані бідного. Бідні мусіли робити як лиш приїхали, а богачі, як стратили все, що мали з краю.

Наші люди, діждавши ся хліба, і упорядкувавши сяк так своє господарство, стали радити, якби свого руського сьвященика спровадити. Стали обрабляти дерево і будувати тимчасову каплицю, щоби бодай в неділю і сьвято припімнути собі рідний край і просити Бога о поміч в дальшій праці, хотяй самим, без сьвященника. Ділялось то на третім році нашого побуту в Бразилії. За той час наші люди удавали ся в справах духовних до висше згаданого księdza, котрий добре голив наших Русинів. Наші декотрі люди поприевозили аж тут старокраєві гроші, та і деж було їм їх зміняти в лісах, далеко від міста. Найліпше в ксьондза. Ой, міняв же він ті гроші, міняв, як сам хотів. Аж тут несподівано дістали ми лист від свого руського сьвященика, покійного о. Сильвестра Кизими з Прудентополіс (від нас звиж 60 миль), котрий писав, що приїде до нас на місію. Зараз ми вислали двох людий аж до Прудентополіс, і за кілька тижнів приїхав пок. о. Сильвестер Кизима. Що то було радости і утіхи, годі описати. Наш руський нарід виpослий при руській церкві, три роки не чув свого руського ,,Господи помилуй". Від того часу часто доїзджали Василіяни, а на остаток приїхав як місцевий парох о. Климентій Бжуховський, котрий поробив найбільше порядків так в наших кольоніях. Ще пізнійше, бо тому два роки приїхав о. Авксентій Титла, котрий позістає до сего часу на нашій кольонії (Ірасема) та зі всіх попередних, найбільше дбає про просьвіту.

Каже пословиця: ,,як тревога, то до Бога". Як наш нарід заїхав тут, то просив Бога, щоби бодай свого хліба дочекав ся за котрим так далеко їхав. Вродив Бог хліб, ну і вигодував він порося, забив. Вже має і до хліба. Але ще чогось брак. Хотівби один перед другим висказати свої давні і теперішні долегливости, а що наш Русин не такий скорий до бесіди на сухо, так треба замочити язик, щоби якось борше ходив. Ой, як взяли мочити, то нераз бідний язичина ходив, мов убутий в пантофель, що аж часто не розумів один другого. Але як тільки прибув до нас о. К. Бжуховський, так зараз в короткім часі засьпівано тому ворогови людськости, т. є. горівці ,,Вічную память". І тепер в нашій кольонії майже ніхто не пє тої трутини уже більше як шість літ. Найбільше спустошенє чинит туть той ворог там, де нема сьвящеників. І колиб з початків до того часу не було ту сьвящеників, наш темний нарід не знавби до того чачу, чим він є. Котрі з наших людий порозкидані поміж поляками, а єсть їх дуже много, то вже з них стали гірші вороги всього, що є руське, ніж самі Поляки. Ані не признає ся такий, що він Русин. Так само і ті, котрі мешкають поміж Бразилїянами. Наші патріоти кричать, що ми без попів можемо ся обійти. Я кажу, що з огляду на виховане молодїжи не мож обійти ся без сьвящеників. Пригадайте собі братя, бразилійські Русини, як ще не було сьвященика, а і тепер є там, де ще нема сталого: які тоді були порядки? Що то малисьте за клопоти зі своїми власними женами! Кілько то пішло руських жінок і дївчат по блудній дорозї, і нанесли сорому своїй родині? А і тепер трафляє ся така зараза, але лиш виїмково в тих кольоніях, де нема сьвященика. Перше нарікали наші люди, що нема сьвященника, тепер нарікають, що сьвященик єсть — але — не хоче їх слухати!!!

Тепер Ви всі, що здорово думаєте, розберіть сю загадку. Виходить, що наш хлоп чи там патріот, сам не знає, чого хоче. А таких патріотів за гроші, у нас не брак. От примір маємо з нашої давної часописи ,,Зоря", яка мимо того, що так була молода, а вже розпращала ся з тим сьвітом. Для чого? Вона каже, що винні тому василіяни, а найбільше о. Божуховський. А чи ви думаєте, люде добрі, що нам всім не жаль за так добрим патріотом як ,,Зоря". Але щож, не відплачемо!

Ви певно подумаєте що я тягну за василіянами. Я, пишу що правда, та много з Вас мене знає. Тут василіяни нічо такого не роблять про що люди не знали би а як давно писала небіжка ,,Зоря".

Тут з нашої інтелїґенції майже нема нікого. Так боять ся усі Бразилії. Загадують наші Русини в Куритибі, засновати опять нову часопись і друкарню, на місце покійної ,,Зорі", але брак редактора. Писали до Львова, а п. що Тит Ревакович відписав, може приїхати якийсь там редаґувати на один рік, але лишень в такім разї, як йому зложать 4000 мільрейсів, і заплатять подорож першою клясою зі Львова до Курітиби. Подумайте, ще нема ані черенок, ані машини друкарської, ані передплатників не знати кілько булоб, а ту з гори складай тільки гроший... А чи ви застановили ся, руські патріоти, що єсли ви не дасьте просьвіти чорноробови і не осьвідомите його, то ви самі пропадете марно. Нас тут в Бразилії звиж 50.000 самих тих, що виїхали в роцї 1895 і 1896, а тепер в 1908—1909, здасть ся прибуло других тілько, отже більше менче є нас тут до 100.000, а проводирів дасть Біг. І так іде з року на рік. Вже 15-ий рік нашого побуту минає, та і щож ми зробили за той час? Побудовали церков, школу і-і— більше нічо. І так ідуть літа руського народа. В Галичині Ляхи тримали в темноті наш нарід, в Бразилії знова нема кому просьвіти йому подати. Сьвящеників мало, та вони і так мають досить роботи в церковних справах, а других нема. Поляків тут менче як нас Русинів, а мають чотири часописи. Та і не думайте щоб польський хлоп був мудрійший від нашого. Ні! Але они мають між собою свою інтеліґенцію а до того і польських духовних.

А кождий з них чигає на згубу Русинів.

Як вам може відомо, що у нас так як і у вас в півн. Амер. церков записує ся на когось особисто. Бразилійський епископ безусловно хоче, щоб записувати церкви на нього. Розуміє ся, як запише ся на Епископа, то руський сьвященик мусить бути його слугою. Так само і польський. А понеже можна записати і на Василіян, тому ми воліли дати своє майно під опіку своїх, ніж чужих. Наші люди звикли мати церкви близько, тому то на кождій кольонії побудовали церков, хотяй би і маленьку. Нас Русинів на одній кольонії Люцені є звиж 2000 душ а кромі сего належать до нашої парохії слідуючі кольонії: Ірасема де єсть красна церков, Сільва, Санта Агва, Мунтурі, Коета Карвалїо і Морема. Отже на кольонії Моема побудовали собі Русини церковцю з дерева, а позаяк там мешкають і Поляки, то і вони щось там доложили до будови з 50 мільрейсів. І вже маєте спілку. Наш нарід не знав, що з Поляком спілка, а з чортом то все одно. Як збудовали сю церковцю, то наші сьвященики стали там доїздити; польський księżulek довідавши ся і собі виросив ся, щоб йому можна було деколи також там відправити богослуженє для своїх owieczek. Так було кілька разів. Та дальше, ми бачимо, а він вже зачинає порядкувати, та каже, що він має таке саме право до церкви, як і Русини, бо тоїї ставили і Поляки. Зачав він доїздити до одного хруня Русина, з'єднав собі таких більше хрунів і виманив від них запис церкви. Імя сего księdza є Kominek. І вхопивши в свої руки церков сейчас викинув з нької царські врата і з церкви зробив косьцюлек та записав його на латинського епископа. Наші Василіяни старали ся вирвати загарбану руську працю, але пропало. Наші хруні не забули ще по галицьки голосів продавати. І пішла руська праця в польські руки. Як було в старім краю так і ту, всегда непрошена опіка Ляхів. Єсть ту два польських księdzy. Вони звивають по кольоніях мов ті жиди в Галичині за клочем, ніби на катехизацію дітей, а в дійсности, в цїли робленя роздору між Русинами. Бо Русини упоминають ся щоби і руський сьвященик так само їздив, а тут нема, лиш один у якого в дома також є праця.

Найбільших маємо тут ворогів з Поляків. Хотять сполїщити силоміць Парану. Але то їм не вдасть ся. Бо ми тямимо, що ,,руська мати нас родила" а і нашим опікунам радимо се собі затямити, а як ні, то їм, се пригадаємо! Тут нема ні польських жандармів, анї старостів... Кінчу, та в недовзї напишу більше, бо є про що писати, — розуміє ся — єсли наша біда буде кого цікавоти. Тим разом і так написав забогато, так що готов ще хто сказати, що хлїбороба, притьмом хоче в які писарі вискочити.

Здоровлю всїх амариканських Русинів!

В Гевко

Касове Справоздане

управи фонду ім. Мир Січинського в Пітсбурґу, Па., за час від 23 мая до 15 вересня 1909 р.

(Дальше.)

23|5 о. Ст. Ващишина з Монessen, Pa., на що зложили слідуючі члени Т-ва „Бандурист":

І. Кудлик 1 д., О. Костур 1 д., А. Заходняк 1 д., М. Страхоцький 1 д., Д. Паславський 1 д., Ю. Цєплий 1 д., І. Страхоцький 1 д., М. Малиняк 1 д., Т. Цєплий 1 д., Г. Паславський 50 ц., А. Гайдуз 50 ц., Т. Бай 50 ц., Д. Їж 50 ц., І. Котис 50 ц., І. Смоляк 50 ц., А. Пиндус 30 ц., І. Крупяник 25 ц., А. Сирко 25 ц., Разом 12.80.

Яким Цимбала 1.50 д., Ст. Цимбала 1 д., Вас. Сивик 1 д., Андр. Цуприк 50 ц., Франко Янковський 50 ц., Вас. Крайняк 25 ц., Ст. Кобан 25 ц., Юр. Цюма 25 ц., Петро Ґаґатко 25 ц., Петро Шепеля 25 ц., Ів. Ґаґатко 25 ц., Анд. Польний 10 ц., Стеф. Корутськии 10 ц., Мих. Платко 25 ц., Тоня Стояк 25 ц., Пав. Войтал 10 ц., Мих. Панчишин 20 ц., Ів. Чарножицький 25 ц., Григ. Охота 25 ц., Стеф. Мурин 20 ц., Ілія Піхурський 25 ц., Дуда Федорко 25 ц., Ант. Кріль 25 ц., Ант. Катренич 50 ц., Ів. Ядчишин 50 ц., Разом 9.95.

Іван Паньчишин 25 ц., Мих. Зальопаний 50 ц., Теод. Бачинський 25 ц., Іван Канюка 25 ц., Андр. Юськів 25 ц., Стеф. Вальота 25 ц., Іван Блажовський 50 ц., Мих. Чорний 25 ц., Петро Ланьчак 25 ц., Разом 2.75

31|5 Евген Гвоздик на весїлю у Т. Ґута 8.45.

Михайло Фрич 1 дол.

19|6 о. Стеф. Ващишин з Монessen збірка в часї віча, на що зложили члени 9.86.

Тимко Солян 25 ц., Кароль Мрозовський 50 ц., Яким Цимбаль 50 ц., Ник. Валько 50 ц., А. Кіляр 25 ц., Мих. Малиняк 1 д., Назар Хомош 50 ц., Дан. Їж 25 ц., Ник. Чуданич 25 ц., Клим Наґай 50 ц., о. Ст. Ващишин 1 д., Збірка Вол. Каськів 4.36.

28|6 Збірка о. Даниловича з New Alexandria, Pa. на що зложили.

о. М. Данилович 1 д., Сильв. Маркевич 50 ц., Стеф. Якимець 1 д., Андр. Овсак 1 д., Стеф. Якимець збірка 1.25 д., Олекса Кріль 25 ц., Dan Dobone 25 ц., Юзько Лось 25 ц., Олек. Стеранчак 25 ц., Мик. Пішко 25 ц., В. Щупко 25 ц., Мих. Іванїчко 30 ц., Андр. Джуґан 25 ц., Йосиф Пішко 25 ц., Вас. Кібаш 10 ц. Разом 7.15.

25|6 о. І. Захарко збірка Йосифа Романчака і Ник. Фрас з Oil City, Pa.:

Андр. Бурак 25 ц., Пав. Копчак 25 ц., Матій Опалка 25 ц., Й. Зюмбровський 25 ц., Мих. Бурка 25 ц., Іван Струс 25 ц., Кость Бурак 25 ц., Мих. Бурка 25 ц., Юстина Струс 25 ц., Пела Турковська 25 ц., Йосиф Романчак 25 ц., Пав. Пачковський 15 ц., Йосиф Олексак 25 ц., Юр. Галко 25 ц., Сидор Вархоляк 25 ц., Мирон Опалка 25 ц. Йос. Вуйцік 25 ц., Іван Олексак 25 ц., В. Ватек 25 ц., Ів. Вархоляк 25 ц., Анд. Дзюбак 25 ц., Пав. Бурак 25 ц., Іван Кармень 15 ц., Мих. Гуменний 25 ц., Іван Фрас 25 ц. Ів. Золчишин 25 ц., Кость Сенчак 25 ц., Йосиф Палиця 25 ц., Онуф. Сенчак 25 ц., Козма Опалка 25 ц., Кат. Сенчак 25 ц., Дозик Бурка 25 ц., Тек. Бурка 25 ц., Теод. Олексак 25 ц., Ник. Фрас 25 ц., Разом 9.20.

6|7 Збірка Стасишина, Процькова і Фета з Homestead, Pa.:

Дмитро Кондрацїшин 1 д., Н. Н. 20 ц., Ст. Каняк 25 ц., Joe Blumberg 1 д., Дм. Фідюк і жена 1 д., Франц Коковський 25 ц., Т. Кльоц 50 ц., Марія Антон 50 ц., Анд. Андрух 50 ц., Hristo Popow 50 ц., Filip Serwetnik 30 ц., Пав. Базарко 25 ц., Гр. Пелех 50 ц., Йос. Олекса в Rosgon за Баванкой від Кошиць 1 д., Стах Процьків 1 д., Анна Івасишин 50 ц., Ник. Замтка 50 ц., Теод. Коцюба 50 ц., Анна Кльоц 25 ц., Каролька Кіцярська 25 ц., Мих. Крук 50 ц., В. Феш 2 д. J. J. Meehan 25 ц., J. Dort 50 ц., Paul Mishaga 1 д., Mich. Linteron 50 ц., Joe Cato 1 д., John Pido 1 д., J. Czupinka 50 ц., Й. Ропка 1 д., Гр. Стасишин 1 д., Дм. Кушміньский 50 ц., Разом 20.50

7|8 о. Данилович з віча в New Alexandria, Pa. в дни 1. серпня 1909, на що зложили:

Ник. Пішко 25 ц., Стеф. Іванїнек 25 ц., Дан. Олиняч 25 ц., М. Іванїшек 10 ц. Вас. Калина 10 ц., Дан. Джуґан 10 ц., Анд. Джуґан 25 ц., Йос. Пішко 15 ц., Анна Миканїк 25 ц., Ант. Фільовят 25 ц., Ів. Микита 25 ц., Вас. Матїїв 10 ц., Вас. Щуйко 1 д., Ів. Щуйко 10 ц., Людвика Матїїв 10 ц., Мих. Мельничок 20 ц., Мих. Пограничний 25 ц., Евка Бігун 10 ц., Мих. Гапік 50 ц., Ів. Бриґідир 50 ц., Андр. Якимець 50 ц., Федьо Косарич 25 ц., Мих. Федак 25 ц., Ів. Вархола 10 ц., Вас. Маґусяк 25 ц., Йос. Бубняк 2; ц., Ясько Пивінський 25 ц., Вас. Луцишин 25 ц., Станек Барщ 25 ц., Йос. Лось 10 ц., Федьо Яким 50 ц., Мих. Мельник 25 ц., Мих. Богоніс 25 ц., Стеф. Сподарик 25 ц., Ант. Котлярчик 20 ц., Федьо Данечко 5 ц., Мих. Бігун 25 ц., Марія Дзендзель 25 ц., Ів. Коваль 25 ц., Мих. Павлечко 25 ц., Вас. Патлечко 25 ц., Сеньо Меканїк 10 ц., Юр. Старинчак 10 ц., Мих. Шримовят 10 ц., М. Шумовський 10 ц., Ілько Подоляк 10 ц., Сафмяр 5 ц., Вас. Лабай 10 ц., Мих. Бакалар 10 ц., Ена Афта 5 ц., Вас. Білецький 10 ц., Юрко Шульц 10 ц., Енді Тобіс 5 ц., М. Бурлич 10 ц., Ник. Гайдук 5 ц., Юр. Олексинський 5 ц., Мик. Тріл 5 ц., Вас. Самець 10 ц., Ева Кравець 25 ц., Ів. Кравець 10 ц., Мих. Войтко 25 ц., Мих. Подоляк 10 ц., Стах Барш 5 ц., Федьо Яким 20 ц., Ів. Іванюк 15 ц., Н. Н. 10 ц., Разом 13.35.

7|8 Ст. Якимець збірка на весїлю Вп. Маркевича 12.05.

8|8 Стасишин, Процьків і Кондрацїшин в W. Homestead, Pa. 8.95.

12|8 о. І. Захарко в Ford City, Pa. що зложили:

Вас. Заблоцький 25 ц., Петро Кузик 25 ц., Анд. Буряк 25 ц., Мик. Розенґайґер 15 ц., Йос. Чайка 10 ц., Йос. Кіт 10 ц., Ілько Якель 10 ц., Петро Палиця 10 ц., Андр. Дідич 50 ц., Мих. Крупяник Леська 1 д., Мих. Крупяник Йосафата 25 ц., Ант. Вайна 50 ц., Пет. Оресик 25 ц., Дмит. Мілян 25 ц., Гриць Рак 10 ц., Іван Пакош 50 ц., Гр. Хомка 50 ц., Петро Гоцко 25 ц., Ів. Паньчак 25 ц., Пав. Сухорський 25 ц., Ник. Волошинович 50 ц., Ник. Рудавський 50 ц., Павло Грицик 25 ц., Мих. Черножицький 25 ц., Ант. Гирча 25 ц., Мих. Бачинський 25 ц., Іван Шершень 50 ц., Анд. Стецяк 25 ц., Ів. Чайковський 50 ц., Мих. Грицак 25 ц., Танас Зубик 50 ц., Савка Левак 25 ц., Лука Дасїв 25 ц., Мафтей Жолобович 25 ц., Пет. Одрехівський 25 ц., Вас. Драґан 25 ц., Мих. Клембіцький 25 ц., Яким Драґан 25 ц., Тит Олексяк 25 ц., Семан Лесняк 50 ц., Йос. Вархоляк 25 ц., Йос. Денько 25 ц., Охрим Бурка 25 ц., Ів. Денько 25 ц., Петро Опалка 25 ц., Йос. Опалка 25 ц., Ів. Одрехівський 50 ц., Катарина Стрілець 1 д., Мих. Проць 25 ц., Андр. Пухер 25 ц., Вас. Копчак 25 ц., Кирил Полизна 50 ц., Ілько Вавриняк 25 ц., Сем. Прислопський 25 ц., Ів. Климковський 25 ц., Ів. Романьчак 25 ц., Теод. Турко 25 ц., Стеф. Винярчик 50 ц., Йос. Цеплий 25 ц., М. Гутман 25 ц., Ів. Валїґурський 50 ц., Теод. Опалюх 25 ц., Ів. Оліяр 25 ц., Ів. Масник 50 ц., Ник. Цеплий 1 д., Сем. Баль 25 ц., Кароль Музика 25 ц., Макс. Петруньчак 25 ц., Ів. Крушельницький 25 ц., Сем. Прислопский (друг. раз) 35 ц., Ів. Пакош (дру. раз) 25 ц., Йос. Домаш (поляк) 50 ц., Йос. Сепук (поляк) 30 ц., Стеф. Гнатів 25 ц., Антін Періг 25 ц., Ів. Дорошак 15 ц., Ник. Волошинович (друг. раз) 10 ц., Пет. Волошинович 10 ц., Мих. Гуменда 25 ц., Петро Тимчик 25 ц., Петро Бендасік 20 ц., Ева Голизна 25 ц., Мих. Проць (круг. раз) 10 ц., Анаст. Гуменда 25 ц., Вас. Качмарик 25 ц., В. Заблоцький (дру. раз) 50 ц., П. Войтович 25 ц., Разом 26.95.

14|8 о. Ващишин Монессен, Па. від Николи Сивика і Андрея Панчишин по 50 ц. Разом 1.00

15|8 Евген Гвоздик з віча в Ambridge, Pa. 8.26

17|8 о. Данилович з віча в Dergy, Pa. від учасників:

Ян Ольховський 25 ц., Юстин Медвідь 15 ц., Юсько Грицьковяк 10 ц. Вас. Баран 10 ц., Мих. Королевять 10 ц., Ник. Клим 10 ц., Макс. Завіський 10 ц., Іван Биланич 10 ц., Войтко Майор 10 ц., Юзик Гачак 10 ц., Юлько Завіський 10 ц., Андр. Зузинчак 5 ц., Юсько Підґурський 5 ц., М. Кухарчик 5 ц., Катар. Шафран 10 ц., Ант. Королевять 10 ц., Федір Курчак 15 ц., Ганя Курчак 10 ц., Нестор Курчак 10 ц., Відділ 227 Р. Н. Союза 2 д. Разом 4.00

18|8 о. Лучечко збірка з Northampton, Pa. на руки п. Богача 50 центів.

На хрестинах у Т. Оземчука збірка Тар. Кокоцького 10.60.

Гриць Кочан на хрест. 1.50.

Колектори з Нортгемптон, Па. 9.20.

Ів. Онушка збірка на хрестинах в Ormrod, Pa. 2.05.

Гр. Двулїт на весїлю в Ormrod, Pa. 1.25.

Вас. Хміль на весїлю А. Галатина 3.30.

Флян Райнгард Allentown, Pa. 50 центів.

Ів. Сирка на весїлю Н. Мусяли 1.90.

Яцко Ґузей на хрестинах в Siegfried, Pa. 2.60.

Зібрано разом 58.40.

Місцевий комітет мав росходу на 2.20, так, що до гол. комітету в Пітсбурґу вислано 56.20.

Одну третину сих гроший вислано на жадане жертводавців з Нортгемптон, Па. до краю до ф. ім. Олени Січинської.

5|9 Збірка Ксавера Дудівки з West Newton 9.18.

5|9 о. Добротвор з Йонкерс 5 долярів.

Разом $489.85.

„SWOBODA"
(LIBERTY)
The Ruthenian Weekly
Published every Thursday at
184 Hudson., New York, N. Y.

Published by
The Little Russian Nat'l Union
of America.

Established 1893.

REV. P. PONIATYSHYN,
Superintendent
411 Washington Ave.,
ELIZABETH, N. J.

ANTH. CURKOWSKYJ,
editor
184 Hudson Str.,
NEW YORK, N. Y.

K. KIRCZOW,
manager,
184 Hudson Str.,
NEW YORK, N. Y.

Terms: Two dollars a year.

Advertising rates furnished on application.

Entered as second-class matter December 21, 1906, at the Post Office at New York, N. Y., under the Act of Congress of March 3, 1879.

„Свобода"

часопись для руського народа в Америцї і орган „Р. Н. Союза", виходить що тиждня в четвер і коштує:
в Америцї на 12 місяців $200
до стар. краю на 12 місяців $2.00
в Америцї на 6 місяців $1.00

Оплачувати ґазету треба всегда з гори.

Гроші треба посилати в реджістрованім листї, або через експресовий, або почтовий money order (мoнi ордер). Money order то є карточку, котру дістанете від почтара або аґента на експресовім офисї, пішлїть нам бо без того ми не годні гроший дістати.

Адрес:
„SVOBODA"
184 Hudson St., New York, N. Y.
Телефон 7074 Spring.

Звіт

з першого всенародного віча просьвітного в Філядельфії, Па. на дни 15-го вересня 1909.

(Дальше.)

Третий з черги забрав слово д. Дм. Андрейко і виголосив реферат на тему:

„Справа заснованя Русько-Народного Союза Педаґоґічного, чи иньшої якої назви Товариства Просьвітного, тай головний начерк його дїяльности і його адмінїстрацiї."

Навязуючи до слів своїх попередників, вказав на сумні обставини в нашім америриканськім шкільництві, на цїлковите занедбанє сеї необхідної сили, якою всї другі народи виборюють і запевнюють собі долю і будучність.

„А преціж і ми народ!... І чомуж ми так живемо?... Чому так маловажимо сю неоцїнену і для розвою суспільного житя необхідно потрібну силу?... Чому у нас просьвіта, мов сирітка без кута і хати?... Чому не йдемо за тим сьвітлом правди і знаня, а йно блукаємо в темній тьмі незнаня, в якій „нечистим тільки силам" час і нагода для їх пекольної дїяльности...

„Така нестяма, така безідейність і байдужність, то нині майже безпримірна і не гідна живучої нації. Тай сором нам всім за те перед культурними народами; а нашим „псевдо-проводирам" і „псевдо-просьвітителям" народний проклін і вічна ганьба!!...

Хочемо ту жити як народ, то чіпаймо ся просьвіти, — як то кажуть руками і ногами, — і то не тільки своєї питомої але і тутешної, бо інакше не остоїмо ся в борбі з чужими, а без слїду загинемо в крайній нуждї і поневірцї...

Та чиж у нас нема питомих шкіл парафіяльних, читалень, видавництв, товариств, Клюбів і т. п.? Правда, але щож, коли так як нині, то малий з них спасибіг...

Кожде з них єсть частиною великого і могучого пня народної просьвіти; но кожде з них без огляду на спільну гармонію і цїлість, живе віддільно, після своїх ідей і поглядів, на свій лад, та своїми тільки, нераз дуже слабонькими силами. Тому і не легко приходить ся їм поборювати ворожі лихолїтя і перешкоди, і з тої причини вони заникають безкористно таки в самім ще начатку... Иньше дїло, коли-б ті наші поодинокі галузи-діячі на просьвітній ниві були сполучені, зрослі в один пень. Тодї остояли-б ся они легко і проти сильнїйшого ворога.

„В лучности сила"... Ся девіза, булаби вельми догідна і для нашої просьвіти.

І нам треба перенятись нею, і послугуватись нею на кождім кроцї. В гадку тої девізи сполучити нам треба поодинокі наші просьвітні средства в один пень, в одну ідейну цїлість, Отже треба заснувати просьвітне товариство, котре плекало-би всї можливі а корисні для нашої народности просьвітні средства, котре-би стерегло і кермувало розцьвітом тих средств, а так стреміло-би усильно і невтомимо до осягненя визначеної собі народної цїли. Се товариство було би неначе спружиною просьвітної машини, яка засївала-би на нашій рідній ниві здорове зерно сьвітла правди і знаня. Се товариство виховувало-би всїх наших діточок в ріднім чувстві і гуртувало-би їх в одну велику національну родину, котра-б опісля твердо постояла за свою віру та за свій народ...

Та не легке се дїло!... Не мало воно труду і гроша вимагає!...

А просьвітні інституції, то не бизнесові, не спекуляційні корпорації; мало що зарібку а видатки великі... Не приносять они всїм одиницям безпосередного хісна, через що в очах простолюдя вартість їх дуже спадає.

Тут мусить помочи загал. Однак від нього не вимагає ся ту соток анї долярів. Громада великий чоловік, а народ ще більший!... Нехай би так наших, не кажу вже 300.000, а тільки яких 150.000 американських Русинів кинуло що місяця на ту просьвітну цїль одного тільки бідненького цента, то й те зробило би в роцї суму 18.000 долярів; а за такі гроші можна би вже много зробити для добра загального...

В першій мірі се товариство переняло би вихованє нашої всьої молодіжи так під взглядом морально-релїґійним як і загально просьвітним.

Для молодіжи шкільної потрібні суть на те добре з'орґанізовані народні школи і взірцево та ідейно ведені інститути і бурси виховуючі.

Нинїшне шкільництво наше ніяк не може виповнити своєї задачі, бо брак йому головних підстав правильного розвою. Нема в нїм найменшого ладу, карности і єдности; нема відповідних сил учительських, нї підручників нї приборів, а катеґорія і научна система наших шкіл цїлком невідповідає народним потребам. Шкільництво наше не заслугує навіть на сю назву і потребує воно основної, цїлковитої реформи.

Ся справа реформи наших шкіл була би головною задачию нашого товариства... Дальше: уложенє яких прав, реґулямінів і інструкцій для заряду шкіл наших, виготовленє відповідних підручників, плянів і вказівок наукових та придбанє бібліотек шкільних і учительських, се також пекуча квестія.

Вельми корисні булиби для нашого шкільництва поки-що бодай які місячні курса підготовлючи для нинїшних наших учительських сил; а конференційні учительські з'їзди, взірцеві практичні лекції, та педаґоґічного змісту розвідки і письменні праці на ту тему причинили би ся також не мало до підготовленя наших учительських сил, а тим самим для добра наших шкіл. В конець денники лекційні, викази фреквенційні і клясифікаційні, одним словом контроля і справозданя з дїяльности шкіл, причинили би ся також дуже до розвою нашого питомого шкільництва. Та не тільки зреформованє нинїшних шкіл наших належалоб до дїяльности такого товариства, але також і орґанізованє нових шкіл навіть по найменших наших плейзах, булоби його задачию.

Побіч народних шкіл суть великого значіня для суспільности інституції і бурси виховуючі. І о такі щиро подбати булоби задачию нашого товариства.

Не менше широка і далекосягла дїяльність нашого товариства на поли вихованя нашої старшої, позашкільної молодіжи. Дїяльність сю можнаби уняти в два головні напрями: вихованє спосібнїйших одиниць на висшепросьвічену питому інтеліґенцію і вихованє всїх иньших на пожиточних горожан а при тім вірних синів своєї церкви і своєї народности. На се потрібні суть фахові заведеня і наукові інституції; дальше практично злаштовані доповняючі науки і школи анальфабетів, раціонально ведені читальнї, добірні бібліотеки, відповідні видавництва і політичні та самопросьвітні кружки і товариства.

Опісля референт подрібно став обговорювати справу згуртованя руської колеґії, тай спосіб построєня місцевих читалень в сполученю з школами неграмотних. Щось в роді колеґії нам невідклично потрібне...

Задачию такої колеґії булоби просьвітне і економічне піднесенє нашого народа, а поки-що хоть плеканє язика і рідної лїтератури тай веденє якого висшого курсу, де подавали-б ся ширші відомости з сього предмету таким одиницям, котрі заміряли би в який небудь спосіб послужити свому народови на його ріднім лїтературно-науковім тай політично-економічнім полю.

Такий висший курс нашої рідної мови і лїтератури, то найперша потреба і підстава до піддержаня нашого шкільництва і нашого культурного житя.

На сей курс учащалаби наша молодїж з шкіл публичних „High-school" або і по укінченю тих, і малаб тут нагоду підучитись свого язика і обзнакомитись з рідною бувальщиною і лїтературою, щоби опісля, по якім ще короткім фахово-заводовім обученю, могла заняти у нас місця сьвящеників, учителїв, дяків, а зглядно по укінченю ще державних шкіл, як публичні адвокати, лїкарі, інжинєри і т. д. і гідно репрезентувати та щиро заступати своїх братів перед тутешними властями і жителями. На сїм курсї подавала би ся наука поки-що тільки вечерами, аби молодїж наша могла рівночасно ходити в день до публичних шкіл, а в евентуальній потребі займати ся навіть якоюсь роботою. Тим чином, невеликим коштом придбалибисьмо собі свою інтеліґенцію, котра, як всюди, проводила би нам в суспільнім житю.

Найважнїйшим знов средством до просьвітного вихованя решти старшої молодїжи, котра кваліфікує ся в будучности на клясу робітничу, суть безперечно в першім ряді раціонально ведені читальнї в сполученю з школами анальфабетів і курсами доповняючими. О такі читальнї усильно би нам подбати, бо на сїм полю дїяльність нашого просьвітного Товариства могла-б бути дуже хосенна і далекосягла.

До переведеня сього дїла потрібний конче заводовий вандрівний інструктор, котрого задачию було-б закладанє читалень і опіка та контроля над їх розвоєм. Він вишукував би плейзи, де опісля розводив би дїяльність читальнї, евентуально спорадично-часової школи неграмотних. Він приділював би там яких справнїйших доморослих прелеґентів і учителїв, які би відтак після спеціяльно на се виготованих інструкцій і плянів, вели в своїх читальнях дїло народного образованя.

Так можна-б розбудити національне житє і по найменьших наших плейзах, де правильна школа а тим меньше церков фінансово неможлива. Тодї можна-б сподїватись по наших читальнях красшого розцьвіту і видатнїйших наслїдків. А додавши ще вплив ріжного рода місцевих кружків і патріотичних та самопросьвітних товариств, то можна-б надіяти ся, що молодїж наша переймесь чувством рідним і не відчужить ся так легко від своєї народности.

Сего всього не мож однак допняти за який рік-два... Певно, чим прихильнїйше віднесе ся наш загал до такого просьвітного товариства, чим щирійше попре морально і матеріяльно його змаганя і працю, тим успіх певнїйший і вчаснїйший. Однак і при менше догідних условях таке просьвітне товариство зможе дуже много зробити для свого народа, а з часом, своєю витревалостю і усилєм та чесною роботою, пересьвідчить і найзавзятїйших опозиціонїстів, о своїй неоцїненій вартости, тай виробить собі з часом загальну популярність, необмежене довірє і заслужене узнанє.

Та щоби те просьвітне товариство мало відповісти своїй безмежно широкій задачі, то мусить воно бути всенародне, независиме і умісно адмінїстроване. Тому в склад сього товариства мав-би війти цїлий наш нарід не тільки одиницями але цїлими нашими парохіяльними громадами, брацтвами і ріжного рода товариствами, котрі посередно через своїх правних делєґатів завідувалиб сим товариством після своєї потреби, гадки і волї...

Найвисша власть законодавча і орікаюча в товаристві, то „сойм конвенційний", до котрого входилиб правні делєґати і до сього управнені урядники та поодинокі члени суспільности нашої.

Найвисша власть виконуюча то Головний Виділ товариства.

Найвисша власть надзорча то Совіт просьвітний і Комісія контрольна.

Найголовнїйший дїяч і проводир просьвітний то Колеґія, котраб складала ся:

З секції просьвітно-орґанізаційної подїленої на комітет висшої просьвіти, комітет шкільний і комітет штук красних, і з секції видавничої та промислово-торговельної.

Проєкти Колеґії, т. є. котрої небудь секції чи комітету секційного, одобрені через сойм конвенційний а взглядно через Совіт просьвітний, як також всї ухвали Власти орікаючої виконував-би Головний Виділ. Він переводив-би цїлу дїяльність товариства або впрост через своїх урядників. або через дотичні суб-виділи окружні тай заряди місцеві. Петиції же поодиноких членів чи то віддїлів, внесені через свій заряд місцевий до суб-виділу окружного, діставали-б ся тою дорогою до Головного Виділу, котрий опісля приділяв-би відносні петиції дотичним властям до перегляду і порішеня після котрих залагоджував-би в конець всї йому заслані петиції і справи.

Суб-виділи окружні були-б конче потрібні до помочи Головному Виділови; а місцеві уряди і заряди були-б безпосередні заступники і проводирі в місцевих своїх орґанізаціях.

До того рода вніщної і внутрішної управи потрібний слїдуючий персонал:

I. До головного Виділу:

1. Голова; 2. Того заступник; 3. Секретар рекорд. 4. Секретар фінанс.; 5. Касієр; 6. Референт шкільний (інспектор); 7. Рефтрент орґанізаційний (інструктор і орґанізатор); 8. Референт бібліоттчний (бібліотекар); 9. Рефертнт видавничий (редактор); 10. Референт справ релїґійних; 11. Референт економічного руху.

До комісії контрольної: 3 членів.

До ради надзорчої: 3 членів.

До ради просьвітної:

1. Редактор Колеґії, 6-ох референтів головного Виділу; 8. Радний стану духовного; 9. Радний стану сьвітського.

До заряду Колеґії:

1. Ректор. 2. Секретар колеґії і уряди поодиноких секцій та комітетів.

II. До суб-виділів окружних:

1. Предсїдатель, 2. Референт окружний і евентуально потрібні підурядники.

III. До зарядів місцевих:

1. Предсїдатель; 2. Заступник; 3. Секретар; 4. Касієр; 5. Контрольор місцевий; 7. Тростис; і евентуально потрібні иньші урядники як: бібліотекар, прелеґент, учитель, діріґент, аранжер, менажер, і т. п.

Таким чином можна-би вести і по найдальших закутах дїло просьвітне, одноідейне і духови часу відповідне. Таким чином можна-би ідейно згуртувати наш по американських безвістях розсїяний народ і надїяти ся яснїйшої долї і будучности на тїй чужинї.

Кінчачи поставив референт головне питанє: „Чи з'орґанізувати ся американським Русинам в яке всенародне просьвітне товариство, котреби подбало за судьбу свого народа на тїй чужинї?" а евентуально в разї його увзгляднення подав слїдуючі додаткові резолюції:

1. По з'орґанізованю Товариства вибрати повний

його Видїл і поручити йому повну управу аж до першої Конвенції.

2. Згуртувати Колеґію а поодиноким її секціям поручити виготовлене дотичних статутів, плянів, реґулямінів і інструкцій, тай розвести свою діяльність, іменно:

1. Построїти курс висший науки язика і літератури нашої.

2. Зреформувати наші школи поки-що на 2-клясові з одноразовою цілоденною наукою.

3. Заложити препаранду або учительський семинар.

4. Завести підготовляючі курси для нинїшних учительських сил.

5. Орґанізувати читальні, школи неграмотних а також иньші кружки і товариства само-просьвітні.

6. Основувати музей-бібліотечний.

7. З'орґанізувати спілку друкарську і видавати для дітий ґазетку, часопись для справ шкільних, а для справ загально-просьвітних літературно-науковий місячник.

Для ширшого розвою Товариства і основаня фондів його пропоную поки-що такі гадки:

1. Виготовити справозданє Віча і се опублікувати в „Свободі" (протокол і реферати),

2. Відозвами і відповідними деклярациями запросити в члени Товариства всї наші уряди парохіяльні, братскі і всї наші товариства просьвітні і патріотичні.

3. От ту на вічу сколектувати добровільні датки на заложенє фонду Товариства.

4. Віднестись до Р. Н. Союза покищо о одноразову грошеву підмогу.

5. В тій самій справі віднестись до всіх наших громад парох. і урядів брацьких та ріжних товариств а навіть одиниць нашої суспільности.

6. Віднестись письмом або і через делеґатів о грошеву підмогу фундаційну до тутешних міліонерів та головнїйших бизнесових корпорацій.

7. В порозуміню з декотрими фабрикантами оподаткувати нашими значками мило, циґара і пачки тютюну, а народ повідомити і заохотити до тої спекуляційної солідарности.

8. Установити які вкладки місячні для поодиноких членів та цілих відділів як парохії і читальні (прим. 10 цт.) а то для заложеня сталого фонду головного як і фондів місцевих.

9. Заложити три фонди: виховуючий ім. сьв. Николая, просьвітний ім. Шевченка і політичний ім. Мир. Січинського. В користь тих фондів назначити три народні сьвята, добровільні колекти в тих днях, і продажу почтових наших значків з із'ображенями тих почесних осіб.

10. Де можливо там місто утрені завести Сл. Божі читані і коротеньку науку для дітий віку шкільного, а їх маленькі офіри зложити на річ фонду сьв. Николая.

11. Уряджувати відчити, вечерниці, аматорські представленя і пікніки на ціль дотичних фондів.

12. Завести у власнім заряді склеп з продажею церковних і шкільних річий.

13. Назначити місце і час першої конвенції.

СПРОСТОВАНЄ: В числі 38-ім в списі делеґатів було оголошено: „Гр. Пиртко, делеґ. бр. сьв. Андр. від. 66 Р. Н. С. в Ню Йорку"; поправно має бути: „Гр. Пиртко, делеґ. парохії сьв. Юрія в Ню Йорку.

ПРЕНУМЕРУЙТЕ гумористично-сатиричну часопись **„ШЕРШЕНЬ"**!!! Коштує $1.50 на рік. — Ану Русини до кого Шершень має летїти?!

НОВИНКИ

КАЛЕНДАР.

Жовтень.

14	Ч	1. Жовт. Пок. Б.
15	П	Кипріяна
16	С	Діонизія
17	Н	20. Єротея Вер.
18	П	Харитини
19	В	† Томи апост.
20	С	Сергія і Вакха

ОСТОРОГА!

Позаяк не устають ніколи скарги зі сторони австро-угорських горожан на всїлякого сорта людців, які ложно подаючи себе за урядників монархії або за австрійських адвокатів під всїлякими фальшивими претекстами видурюють від них більші або меньші суми гроша, проте ц. і к. австр. ґенеральний конзулят уважає своїм обовязком горожан монархії перестеречи перед такими опустами.

Просьби обовязаних до військової служби о звільненє від ставаня перед краєвою асентирунковою комісією та просьби резервістів о звільненє від військових вправ (Waffen-übung) і контрольних зібрань повинно ся завсїгди вносити устно або письменно в ц. і к. авст. ґенеральнім конзуляті (123 E. 17-th str. New York.) В наслїдок того плаченє за згадані висше поданя усяким посередникам є зовсїм лишне та наражує дотичних тільки на непотрібні кошти.

Ню Йорк, 14-го вересня 1909.

Nuber von Pereked,
ц. і к. ґенеральний конзуль.

— Рівночасно з офіціяльним сьвятом Гудсона, який мав відкрити ріку сего самого імени, Ню йорські Італїйці обходили своє сьвято в честь Джіованнїого да Веррацона, дійсного відкривця ріки. Сей Італїєць, після певних доказів, був тут 83 літ скорше від Гудсона і його треба дійсно вважати першим Европейцем, якого нога станула на тутешній землї. Відкритє се, хотяй і докладно назначене на тодїшних картах, не мало такого значіня, як Гудсона позаяк сей послїдний не лиш відкрив але і розслїдив береги ріки. В урочистости відслоненя памятника брало удїл до 20.000 людий, та представителї італїйського уряду. Памятник станув в Battery Park, та представляє спіжову фіґуру Веррацана на 17 стіп високій колюмнї.

Гробарі руської церкви.

(Продовженє зі стор. 1-ої.)

щоб побудувати церков в серединї міста з догідним доступом для всїх. Сам теперішний сьвященик о. А. Медвецький на домаганє людий просив епископа Ортинського о дозвіл будувати церков в серединї міста, та коли побачив, що може зле на тім вийти, в кілька день опісля повідомив епископа, що люди вже не хотять мати церков в серединї міста. Сьвящ. написав неправду, народ домагав ся дальше, так, що на їх домаганє післана комісія — низше підписаний і о. И. Матяцков — переконала ся, що так Галичани як і Угорщани бажають собі мати церков в серединї міста мотивуючи тим, що діти їх ростуть, вже й виросли а нема школи, деб научили ся правд віри і руського письма. На просьбу людий післав Преосьв. Владика о. М. Балоґа до Youngstown, O., щоб з'орзанізував парохію. Та коли о. М. Балоґ появив ся, зібрав людий і має розпочатись діло Боже, будова конечно потрібного дому Божого, редакція „Ам. Р. Вістника" накидуєсь в підлий, нікчемний спосіб на о. М. Балоґа перед народом.

Поважана Редакціє Амер. Р. Вістника! Свою ґазету мусите писати для самих без мисли баранів, які, як такі, не можуть вимагати від вас льоґіки. Але часом перечитують вашу базгранину люди думаючі, які хотїлиб дошукатись в ваших письмах послїдовности-консеквенції. Єсли закидаєте о. М. Балогови зраду, то певно знаєте, що він зрадив; як знаєте се, то мусїв вам хтось иньший вже зрадити, хоть ваші славні духовники в Harrisburg з'обовязались аж присягаю, що не виявлять предмету нарад і ухвал. Чомуж в вашій голові лиш о. М. Балог, який нич не зрадив, є зрадник, а не той також, котрий вам зрадив?

Єслиж вам ніодин духовник не зрадив, а називаєте другого зрадником, то в вашій голові не всьо в порядку і задля „общого блага" прикажте Угринови відвезти себе до дому варятів.

Чи о. М. Балог для того лиш зрадником в вашій не в порядку голові, що на розказ своєї власти помагає людям до заложеня парохії?

Єсли лиш з тої причини, чому не назвали ви о. Лавришина зрадником, коли з Homestead відривав Clairton від Duquesne, чому не назвалисьте Кечкейша і Стецовича зрадниками, коли помагали людям в New Salem, Pa., ставити дім Божий?

Закинулисьте недавно в „А. Р. В." Кечкейшови, що не вміє полїтики провадити, можливо, що старий вже за дурний до вашої високої політики, та ваша полїтика — се полїтика іспанських биків, се безпримірна підлота. Не дивота, бо се вам як раз лицює.

о. М. Стефанович.

— Холєра в Петербурзї ширить ся дальше і до 7-го с. м. числено пересїчно 30 случаїв денно в самім Петербурзї.

— Португальский парохід „Бастос Райс" розбив ся недалеко берегів. На ньому було 43 людий залоги, з яких всї затонули. 17 трупів виловлено при березї.

— Як доносять анґлїйські часописи, детронїзований і вязнений в чудовій віллї коло Сальонік екссултан турецький, Абдуль Гамід 9-го с. м. хотїв втічи. Під покривкою, що в якійсь кімнатї щось попсувало ся, казав спровадити собі робітника. Як що сей явив ся, султан заявив, що бруд робітника не дозволює йому на нього дивити ся і наставав на се, аби той скупав ся. Ледви робітник скинув своє одїнє, султан вбрав ся в нього і поспішив через огород. На брамі однак пізнала його сторожа і завернула.

— Дня 11-го с. м. навістила місто Ню Йорк страшна катастрофа: місто лишило ся без паїв в наслїдок страйку дотичних пекарів. Хто знає чим суть для Американця паї, той доперва зрозуміє цїлу вагу нещастя та обуреня населеня.

— Дня 11-го с. м. в републицї Еквадор дав чути ся землетрус. Чи суть які жертви в людях, невідомо.

— Цар Николай крівавий протягом сего тижня має з'їхати ся з королем Італії. Зі взгляду однак на се, що кат Никола не лиш у себе дома, але і в цїлій Европі тїшить ся дуже великою симпатією, тому в обаві перед занадто „радісними" вибухами тої симпатії місце, де мають з'їхати ся, держать в найстислїйшій тайнї.

— Від 7-го падолиста поміж Ню Йорком і Ст. Люіс стане ходити найскорший потяг, який сю просторонь буде перебігати в 24 годинах. Найскорший потяг поміж Шікаґом а Ню Йорком потребував в 1881 роції 26 годин а між Ню Йорком а Ст. Люіс 36 годин. Від року 1902 сю просторонь перебували найскорші потяги в 18 а взглядно 27 годинах.

Всїм інтерессваним подаю до відома теперішню мою адресу:

Rev. V. S. Hryvnak,
Box 182,
40—43 Ramey, Pa.

Руські образи

ВЕЛИЧИНИ 20x24 ЦАЛЇВ
можна дістати у руського
ФОТОҐРАФА.

Збірка портретів 16 козацьких Гетьманів, красно украшені старинними воєнними приборами лиш - - - - - - - - 2.00

Мальований портрет Мирослава Січинського - - - - 6.00

Мальований портрет Преосьв. Сотера Ортинського - - 6.00

Сї образи повинні знаходитись в хатї кождого руського патріота.

Гроші треба посилати на Моні Ордер:

Haniaks Studio of Photography,
613 Carson Str.,
S. S. PITTSBURG, PA..

Книжки

не лиш звичайні але і чародійські. Хтоб хотів більше дізнати ся, нехай пише лист залучаючи марку за 2 цнт. на відповідь. 38—40

Karol Kowal,
Box 96, Neffs, Ohio.

Фарми

дуже добре заґосподаровані від 900 до 5000 долярів маю на продаж і до мене прошу зголошуватись.

Fr. Przestrzelski,
40-42 Chesterfield, Conn.

Подаю отсим до відома всїм околичним плебанам, що моя адреса така:

Rev. St. Waszczyszyn,
419 — 9th Ave.,
40 41 McKeesport, Pa.

На памятник Т. Шевченка в Києві

заходом д. Микитишина з Jersey City, N. J., жертвували:

Яків Хамуляк	1.05
Іван Микула	.25
Василь Седляр	.05
Йосиф Демкович	.10
Вол. Цаповский	.05
Павло Гаврилів	.05
Данїіл Мадай	.05
Стефан Коваль	.05
Іван Ґбур	.05
Василь Дзядів	.05
Николай Угорчак	.05
Ф. Онуфрий	.05
Ю. Кузїв	.05
Ст. Мигович	.05
Разом	$1.95

PORT JERVIS, N. Y. бр. сьв. Арх. Михаїла, від. 198 подає до відомости всїм своїм членам, що мають явити ся на мітинґ о год. 7:30 веч. в гали під. рим. кат. костелом Пр. Діви Марії на Boll str. № 50. дня 17. жовтня. Важна справа. Рівнож мусить кождий член вирівнати всї свої довги. Котрий член не явить ся заплатить 50 цт. а урядник 1 д. кари.

Гр. Ґумовський предс.,
Мих. Косонога секр.

ОГОЛОШЕНЄ.

Подає ся до відомости, що в Troy, N. Y. рушила робота для дївчат! Численні тутешні фабрики, де прасує ся сорочки, ковнїрики і т. д., потребують до сталої роботи много дївчат, котрі тижднево заробляють від $6.00 до 15 долярів. Котрі з руських дївчат хотїлиби добре заробляти і мешкати в красній нашій місцевости, де єсть гр. католицька церков, руська школа для дїтий і старших, де єсть красно розвиваюче ся Братство і Сестрицдво, — тих просимо як найскорше прибути до Трой, Н. Й. і зголосити ся до:

Hryhorij Rafun,
349 2-nd Str.,
40—43 Troy, N. Y.

Сейчас потрібно більше число кравців і дївчат. Робота стала, платня від штуки або тижнево. Компетуючі зволять зголосити ся по близші інформації до Стефан Шевців, 530 E. 18th Street, двері ч. 5, New York.

Пересторога

Отсим перестерігає ся всїх Русинів міста Трентон, Н. Дж., як і з околиці перед злобою аґента, який бурить народ проти Р. Н. Союза і проти руських братств. Сей буритель називає ся Онуфрій Мурянка а ціла його злоба проти Р. Н. Союза походить з відти, що виключено його з нашого братства.

Уряд братства сьв. Івана Хрестителя, від. 121 Р. Н. Союза в Трентон, Н. Дж.

Ґ. Бачік, пр.,
Ів. Гудак, кас.
Анд. Квескар, скр.

Позір! Позір!

Подає ся до відома Русинів в Mt. Carmel і околиці, що на дохід гр.-кат. церкви відбуде ся

В MT. CARMEL, PA
в неділю дня 17. жовтня 1909
в шкільній гали

Представленє:

1) Семе не кради, сумна комедія в 1. акті;

2) Настоящї, комедія в 1. акті.

Вступ 25 цнт. Початок о годинї 7-ій.

На повисше Представленє запрашає всїх

Комітет.

Бачність **BUFFALO** і околиця!

Дня 24-го жовтня (недїля)

о год. 7-ій вечером в галї Сіповича, при 930 Grant (кара їде по-під саму галю) відбудесь представленє в двох актах

ІЦКО СВАТ

По представленю БАЛЬ

Підчас балю будуть оголошені **заручини двох пар**: К. Т. з ? і В. К. з ? (Хто цікавий, най прийде, то довідаєсь).

40-41

Адресний стол Монтреал

глядає:

1) Микола Заворотний, із села Волсто-баби, Тернопільського повіту, Галичина. Тому два роки приїхав з братом до Монтреалю, та виїхавши з відти не подав своєї адреси.

2) Стефан Ончуряк із Кучурмари, Буковина; Компанія хоче помирити ся в справі калїцтва;

Всї ті, у котрих Контрактори відобрали тикети в Квібеку нехай подадуть свої точні адреси до:

ADRESSNY STOL,
MONTREAL.

Позір Русини в Шікаґо!

Подаємо до ласкавої відомости, що ми полагоджуємо старокраєві справи, як: контракти купна і продажі, інтабуляції власности і виінтабульовання виробляємо повновласти потверджені через конзулят, стягаєм спадки, пожички і всякі довги старокраєві. — Продаємо доми, фарми, льоти, пожичаємо гроші, асекуруємо від огня, продаємо карти корабельні, посилаємо гроші до старого краю. В офісї працює Русин, п. Володимир Богачевський. 40-43

СВІЙ ДО СВОГО!

ЯКІВ КУЛІК

1153 W. Chicago Ave., близько Centre Ave

Русько-анґлїйський Толмач „ТОВАРИШ"

ПІДРУЧНИК ДЛЯ НАУКИ АНҐЛІЙСЬК. МОВИ

Ся обємиста незвичайно практично уложена книжка є дїйсно одиноким товаришем і учителем для кождого Русина в Америцї. В нїй найдете всї інформації і розмови, потрібні в щоденнім житю. — Сторін 256. Тверда оправа. Цїна 60 цнт. — Замовляти у:

ANDREW SAWKA
52 Greene Str., Jersey City, N. J.

— АҐЕНТАМ ЗНАЧНИЙ ОПУСТ. —

Срібний годинник

з Elgin або Waltham верком, продає ся по 9.60. Хто замовить 7 годинників нараз, дістане один даром. Ілюстрований катальоґ даром. Адреса:

39-40 **PETER V. TKACZ**
353 E. 72 Str., New York.

Повідомляю Вп. Родимцїв, що отворивем в Ню Йорку

„Заграничну канцелярию адвокацку" і Бюро земельних і торговельних полагоджувань

де перепроваджую всякі справи судові і нотаріяльні в Ст. Краю і полагоджую всї справи тутейші за посередництвом визначних адвокатів американських. Удїляю інформацій і посередничу у всїх справах бізнесових, торговельних і земельних. Продаю і купую лоти, фарми і доми. В моїм „Головнім бюрі військовім" полагоджую фахово, яко резервовий офіцер австрийський, всї справи військові з повним забезпеченєм на случай повороту до краю.

ШИФКАРТИ по цїнах компанїйних продаю на всї лїнії корабельні.

Поручаючись отсим ласкавій памяти маю повну надїю, що я, яко щирий Українець а при тім чоловік фахово образований (посїдаю австрийські студия правничі), буду в можности задоволити вповнї кождого в якій небудь справі, а маючи зносини з визначними людьми, і будучи добре обзнакомленим з Американськими обставинами, буду в силї перепровадити кожду справу відповідно вимогам тутейших приписів.

З поважанєм

Emanuel Teodorowicz,
FOREIGN LAW OFFICE,
150 E. 7th Street, NEW YORK, N. Y.

СПРАВИ „СОЮЗА".

Покровитель і почетний член Р. Н. Союза.
Іх Преосвященство Стефан Сотер Ортинский, перший руський епископ в Америці.

Головний Уряд „Р. Н. С." на роки 1908—1910.

Духовний управитель:
о. Михайло Балог, 712 Carson Str. S. S. Pittsburg, Pa.

Предсідатель:
Дмитро Капітула, McAdoo, Pa.

Місто-предсідателька:
Марія Черемшак, Trenton, N. J.

Місто-предсідатель:
Федор Ґут Кульчицький, Pittsburg, Pa.

Касієр:
Алексій Шаршонь, 524 Pine & Franklin St., Shamokin, Pa.

Секретар фінансовий:
Семен Ядловський, Box 76, Jersey City, N. J.

Секретар рекордовий:
Теодозий Лабовський, Box 76, Jersey City, N. J.

Радні:
Михайло Бели, Holyoke, Mass.
Петро Ярема, New York, N. Y
Іван Глова, Shamokin, Pa.
Андр. Стефанович, Pittsburg, Pa.
Алексій Горбаль, Derby, Conn.
Михайло Чегін, Cleveland, O.

Контрольна Комісія:
о. Д. Добротвор, 25 Chestnut St. Yonkers, N. Y.
Василь Гришко, Scranton, Pa.
Михайло Бабій, 816 N. Franklin St., Philadelphia, Pa.

Директор друкарні:
о. П. Понятишин, 411 Washington Ave., Elizabeth, N. J.

Редактор:
Антін Цурковський 184 Hudson Str., New York, N. Y.

Менаджер друкарні:
К. Кирчів, 184 Hudson Str., New York, N. Y.

Головний організатор:
Мих. Беля, 56 Hamilton Str., Holyoke Mass.

Головна Канцелярія Р. Н. Союза знаходить ся під числом 123 Sussex St., Jersey City, N. J.

Вступайте до Союза!

„Руский Народний Союз" — Принимая членів до 45 літ житя.

Вступне після літ.

СОЮЗ ПЛАТИТЬ:

В разі смерти члена кляси „А" (ціле посмертне) $1000.00.
В разі смерти члена кляси „Б" половину посмертного $500.00
Посмертне за жінку або мужа члена кляси „А" 400.00 дол.
Посмертне за жінку або мужа члена кляси „Б" 200.00 дол.
Посмертне за діти від 15.00 до $300.00.
В разі утрати: а) обох очий, ніг або рук $1000.00,
б) одної руки, ноги або ока $200.00.
Єсли отець родини в шпитали божевільних, Союз платить що року родині $150.00.

Хто хоче вступити до Союза, мусить вписатись також до братства, які належить до Союза.

ДЛЯ П. П. СЕКРЕТАРІВ Р. Н. СОЮЗА.

Повідомляю раз на все, що всі гро[illegible] і нале[illegible] до к[illegible] Р. Н. Союза, посилає ся так: на money order-ах або чеках виписує ся імя Alex Sharshon, Shamokin, Pa. Дальше так записаний money-order або чек не посилає ся до Голов. Касієра, але враз з виказами до Голов. Секретаря. Головний Секрета опісля відсилає їх до Голов. Касієра.

С. Ядловский,
Голов. Секретар.

Ч. 933. **КВІТ** $1000.00

на тисяч долярів, котрі п. Танька Галушка отримала як посмертну запомогу по мужу Асафаті з Головної Каси Руского Народного Союза в Америці.

Jersey City, N. J. 9. Мая 1909.
Танька Галушка.

Свідки:
Семан Глива,
Василь Глива.

Від місцевого Уряду Руского Народного Союза в Америці. Відділ (число) 4:
Д. Голод предс.,
Гр. Підлипчак секр.

Ч. 982. **КВІТ** $410.00

на чотириста десять долярів, котрі п. Евдокія Кравець отримала як посмертну запомогу по неб. Андрею з Головної Каси Руского Народного Союза в Америці.

Воля Яворова 1. серпня 1909.
Евдокія Кравець.

Свідки:
Ник. Котулька,
Михайл Солтис.

Печать Громади Воля Сенькова.

Ч. 988. **КВІТ** $1000.00

на тисяч долярів, котрі п. Тома Петрись отримав як посмертну запомогу по жені Марії з Головної Каси Руского Народного Союза в Америці.

Jersey City, N. J. 11. July 1909.
Тома Петрись.

Свідки:
К. Ференц,
Гр. Ференц.

Від місцевого Уряду Руского Народного Союза в Америці. Відділ (число) 4.
Д. Голод предс.,
Гр. Підлипчак секр.

Ч. 1051. **КВІТ** $500.00

на пятсот долярів, котрі п. Марія Василик отримала як посмертну запомогу по мужу Василю з Головної Каси Руского Народного Союза в Америці.

Scranton, Pa. дня . . . . 1909.
Марія Василик.

Свідки:
Стеф. Козловський,
Григ. Василик.

Від місцевого Уряду Руского Народного Союза в Америці. Відділ (число 123.
Григ. Мрикало предс.,
П. Кирилюк секр.

Ч. 1049. **КВІТ** $1000.00

на тисяч долярів, котрі п. Тарася Мороз отримала як посмертну запомогу по мужу Федькови з Головної Каси Руского Народного Союза в Америці.

Срентон, Па. 10 вер. 1909
Тарася Мороз.

Свідки:
Петро Таньчин,
Яким Іванина.

Від місцевого Уряду Руского Народного Союза в Америці. Відділ (число 123.
Григ. Мрикало предс.,
П. Кирилюк секр.

№. 26. **КВІТ** $15.00

на пятнайцять долярів, котрі п. Франко і Олена Кекіш отримали як посмертну запомогу по сині Стефані з Головної Каси Руского Молодечого Союза в Америці.

Франко і Олена Кекіш.

Свідки:
А. Скробяк,
Ігн. Музика.

Від місцевого Уряду Руского Молодечого Союза в Америці. Відділ (число) 99.
Ігнатий Музика предс.,
М. Ковалишин секр.

ПОДЯКА.

Воля Сенькова, дня 2-го серпня 1909.

Всечесний Заряде!

Я, Евдокія Кравець дякую вам за ваші труди, щосьте прислали на мої руки 1987 корон які я днесь відобрала з почти. Сердечне Спасибі Вам засилаю.

Евдокія Кравець

Рух в відділах Р. Н. Союза.

NORTHAMPTON, PA. бр. Усп. Пресв. Богор. від. 33 Р. Н. Союза буде принимати нових членів без вступного від 16 до 25 літ, а від 25 до 40 за половину вступного через два місяці то є вересень і жовтень. Рівнож взиває ся всіх членів щоби вирівнали свої місячні вкладки. Невплавший своїх вкладок не буде мав голосу на річнім мітінґу.

Теод. Федько пр.,
Мих. Чепеляк кас.,
Тарас Кокоцкий скр.

JEANNETTE, PA. бр. св. Димитрія від. 207 подає до відомости, що буде принимати членів без вступного через два місяці: вересень і жовтень. Мітінги відбувають ся кождої другої неділі по першім.

Мих. Клим пр.,
Михаїл Шандрович секр.

PORT BÜCKLEY, PA. бр. св. Ів. Хрест. подає до відомости, що нових членів в віці від 16 до 25 літ буде принимати без вступного, а від 26 до 40 літ за половину вступного протягом двох місяців: жовтень і листопад. Тому кождий Русин повинен скористати з нагоди і прибути на мітінґ, який відбуде ся 17-го жовтня с. р.

Ст. Запоточний секр.

SPANGLER, PA. Бр. Благовіщення Пр. Бог., від. 120 подає до відомости всім своїм членам що мають ся всі явити на слідуючім мітінгу, дня 17. октобра, бо є важна справа. Рівнож мусить кождий член виплатити всі довги. Котрий член не явить ся заплатить 50 цнт. кари а урядник 1 дол.

Михаїл Белей секр.

TERRYVILLE CONN. бр. св. Арх. Михаїла, від. 54 подає до загального відома, що буде принимати нових членів без вступного до братства, а до Р. Н. Союза після статутів в місяци жовтни і листопаді. Просимо всіх братів Русинів з Терви прийти на ті два мітінґи і приступити як найчисленнійше в члени.

М. Бобик прд.,
Ф. Лиґа кас.,
Юрий Ціхонь секр.

PITTSBURG, PA. бр. св. Ів. Хрест. від. 96. подає до відомости, що дня 24-го жовтня відбуде ся річний мітинґ. Початок о 1. год. по пол. в гали „Просвіти" під ч. 109-7th st. S. S. Pittsburg. Справоздане касове і вибір нового уряду. Кождий член безуслівно мусить явити ся і вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі зістане виключений з бр. і Р. Н. Союза. Неявившийся член заплатить 50 цт а урядник 1 дол. кари. Нових членів в місяцю жовтни буде принимати без вступного.

Т. Поливка прд.,
В. Коропей кас.,
Дм. Газдайка секр.

NEW YORK. N. Y. тов. „Зоря" від. 69. подає до відома, що на річнім мітінгу дня 2-го жовтня с. р. зістали вибрані слідуючі урядники:

Анд. Кашинський пред., Іван Биц з. пр., Матвій Маршинів кс., Петро Титла з. кас., Амбр. Титла секр., Анд. Корпан і Йосиф Черган контр., Матв. Василишин, Ів. Лангер і Теодор Юревич опікуни хорих, Осип Мамчур дверник.

Амбр. Титла секр.

CLEVELAND, O. сестр. св. Ольги, від. 173 взиває, щоби всі сестри явили ся на мітинґу дня 17-го октобра 1909. Справа уложення Статутів.

Мих. Лазука секр.

NEW FLORENCE, PA. бр. св. Вас. від. 113 подає до загального відома, що дня 18-го листопада с. р. відбуде ся річний мітинґ. Вибір нового уряду і справоздане касове. Явити ся мають всі члени безуслівно. Неявившийся член заплатить 1 д., а урядник 1.50 кари.

В. Хохла пр.,
А. Ґеферт скр.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

як пошукованя знакомих, оголошеня балів, представлень, сходин і т. п. друкуємо в „Свободі" по ціні одного цента від слова за оден раз. Гроші треба присилати наперед.

ВІД ДИРЕКЦІЇ „РИЗНИЦІ" В SHENANDOAH, PA.

В Шенандоа, Па. заложено при церкві св. Михаїла велику торговлю церковними річами під назвою „РИЗНИЦЯ".

„Ризниця" містить ся в стариці церкви на W. Centre St., а побіч готових річей, як фелонів, евангелій, стихарів, чаш і т. д. буде також робітня на замовлене; також ріжнородне сьвітло церковне на складі.

Просимо в кождім случаю удавати ся до „Ризниці" в Shenandoah, Pa. Цінники вишлемо до всіх парохій в короткім часі.

Адреса:
„Ryznycia"
114 Chestnut Str.,
37— Shenandoah, Pa.

ОГОЛОШЕНЄ.

Русинка, знаменита куховарка знаюча всі иньші роботи домашні — приймe місце заряду у господині від 18. б. м.

Референції на жадане. Зголошуватись під адресою:
А. В.
145 Montgomery str.,
Jersey City, N. J.

ДОБРИЙ БИЗНЕС

Потрібно партнера з капіталом до 300 дол. до доброго бизнесу. Женщина або мущина. Знаменитий дохід ручить ся. Близша відомість в редакції „Свободи".

ДЕ Є

Никола Биндзяк, родом з Валавчи, пов. Вашківці Буковина 4½ року як в Америці і перед 2-ма літами перебував в Northbay Ont. Can. Хтоб про него що знав най донесе до:

Was. Byndziak,
Moorn McDonal Camp 7
40—41 Blind River, Ont. Can.

ДЕ Є

Микола Дацюк, родом з Голоскович, пов. Броди, Гал. Просить ся його зголосити на адресу:

Stef. Panas,
Crompton, R. I.

ДЕ Є

мій товариш Іван Воробець з села Вербиловець, пов. Рогатин Галичина. Перед двома роками перебував в Ню Йорку. Пошукую єго в важній справі. Хтоби знав де він знаходить ся, нехай буде ласкав донести на адресу.

John Ivaskevich,
8 Caswell Court
Rochester, N. Y.

Дещо із моїх вражінь з Бофало.

По кільканайцять годинній киванині ,,треном", дістали ся ми врешті вертаючи зі славного Чікаґо до так звн. міста ,,Бавслів", себто до Buffalo, N. Y.

Зачековавши наші пакташки як на правдивих джетлеменів пристало, почали ми розглядати ся, деб і в який спосіб наповнити наші випорожнені жолудки, котрі по чікаґовських ,,біфстейках" почали чомусь так корчитись, та воркотіти по радикальному у наших черевах, що сим воркстанєм перевисшали майже всі буфалївські повозки, та самоходи...

Попоївши що Бог дав у якогось пузатого, як здавало ся мені Німчиска, котрий, за кусничок печені, через котру можна було бачити хотьби і до нашого славетного Голїок, поздирав з нас щось аж по цїлому долярови, вийшли ми у головнїйший центр сього ,,Баволього" міста, щоб хотяй в части винадгородити собі Буфалївськими ,,хманодрапами" кількаденну киванину в подорожи.

Але переконавшись, що без провідника хотьби і в так на око богобойнім місті, яким видає ся Буфало не тільки, що годі оглянути щось путнього, але можна ще легко і кольок від штовханців на вулицях набавити ся, ми махнули на цїле се ,,Баволе" місто рукою, та поскакали трамвайом до чудової і на цїлий сьвіт славної місцевости, до водопаду Niagara Falls.

Околиця поміж Буфалом а Ніаґара фолс, о скільки міг я зауважити, чудова та поетична до того степени що двох із моїх товаришів подорожи так ньої захопили ся що аж поспали ся!...

Хто знає чи й я сам не бувби пішов слідом моїх товаришів, як нараз кондуктор заявив, що ми станули уже у цїли себто при водопаді.

Заплативши по одному долярови за так звн. ,,трип тикет", всїли ми на специяльний трамвай, та чмихнули швидко через міст до Канади, себто на противний беріг ріки, звідки се справдішне чудо природи представляє ся у цїлому маєстатї своєї краси.

Щоб описати з усіми подробицями красоту самого водопаду, требаб чимало часу. Тому обмежусь і скажу тільки се, що сказав би кождий із наших шан. читачів, а особливо той, — хто мав — або буде мати спромогу бачити се диво.

От прошу уявити собі кілька поверхову, як рівнож кількасот стіп довгу камяницю, з котрої безнастанно, неначе людське житє, котить ся студенна, та чиста мов хрусталь водиця.

Ударивши з страшним лоскотом об камяне русло, вода то різтрїскує ся з реготом на міліони дрібненьких крапельок і котить ся руслом в даль, то знова зриває ся під напором других филь, та прискає спіненим стовпом заввижки самого хребта, по котрім що й но скотила ся, щоб опять з ще страшнїйшим реготом вдарити, та торощити все, щоб посьміло станути її на перепоні!...

Ось Вам шан. читачі й славетний водопад Ніаґари.

Додайте до сього зелень, множество найкрасших цьвітів навкруги, красне осїнне сонічко, котре з голубого неба грає лучами в міліонах мінімальних крапельок у воздусї в виді каблуковатої дуги а будете мати хоть сяке таке понятє, про се правдїшне чудо природи, на яке не здобулась до тепер ще мабуть ніяка людська технїка, чи архитектура...

Налюбовавшись до волї чудовим краєвидом завернули ми трамвайом, тай покотили ся хутко по над лївим берегом ріки у низ і то з такою скоростию, що мимоволї щось в роді мов шпильок, почало перебігати по спинї...

А нуж, місто котитись як Бог приказав у перед по шинах, трамвай дасть щупака, тай гепне з нами з височезного берега прямісенько у воду? думалось менї...

Б-р-р-р!... Бо будь що будь на студену, а що важнїйше, на таку карколомму купіль, не тільки я, але й мої товариші мимо козацької завзятости мабуть не мали такої великої сходи... Бо о скільки зауважив я, кождий з них заціпив з резиґнацією свої зуби, та мняв ціпко конець лавки, готовий, як то кажуть в остаточности на все...

У такому то скупленю ,,козачого духа", їхали ми мовчки з трийцять хвилин; нараз мов на зліст, трамвай в дійсности завернув на місци на право, завертїв неначе для розмаху своїми округлими ногами, тай шус з нами несподївано на противний беріг — але через міст!...

Га! щастє велике, й то від Бога, що так стало ся, погадав я собі. Бо єслиб тобі захотїлось скакати з берега на беріг воздухом, то хто зна' як усі ті наші вражіня скінчилиб ся...

На домір лиха, і кондуктор, котрий провадив сей ,,спешіл" трамвай, по переїханю моста й собі чомусь споважнів... з чого виходилоб, що карколомна їзда ще не скінчена, себто, що трамвай, хотяй й перебув більшість шаленої дороги, то спустившись у низ, ще як раз запоре носом де о яку підбережну скелю. А тоді? Собацї на чоботи придалась хиба подібна їзда!

Що не дуже парляментарних епітетів, й то з глубини моєї душі желав я тоді усім подібним вражіням, се більше як певне... Але що і з тої карколомної цїлої подорожи вийшов я й тим разом ще цїлий, то з вдячности посьвячу ще пару стрічок й самому місточкови, котре носить сю саму назву що й славетний водопад, себто, Niagara Falls. N. Y.

Саме місточко хороше та чистеньке, мов віночок на головцї української красунї. Одно, що недуже припало менї до смаку у самому місточку, то бодай чи не забогате число проживаючих там пузатих чорнюхів, чи муринів. Впрочім і мурини мають прецінь свій смак, як рівнож право до житя, чи там своїх вражінь...

Де не глянеш, бє в місточку чистота та житє, по виставових вікнах аж кишить від ,,томаґавків", файок, та других індіянських ручних виробів, на котрі у другій якій амер. місцевости чоловік й не споглянув би, а в Niagara Falls навпаки...

Практичні ніяґарофалці по при усіх тих нібито індіянських файках, тютюнярках, топірцях і т. п. небилицях, попоставляли таких чудових та ніжних своїх Miss, себто дївчат, що чоловік мимоволї, не тільки що купує все, що підпаде у руку, але й платить солено... Бо і щож робити, як така молоденька Miss захвалює товар?

Тому і неоглянувсь я ще гаразд, коли мій ненаситний карман скорчив ся мов ірляндська шкапа а я став обладований ніяґарськими ,,фіксифаксами". І тому попращавсь поспішно з товаришами, вскочив на потяг і не опинив ся аж у... своясах...

Михайло Беля.

Переїзд в Америку.

Переїзд в Америку в нинїшних часах відбуваєть ся далеко скорше, чим тому 15 до 20 лїт назад. Полученє між старим сьвітом (Европою) а новим (Америкою) становлять великанські пароходи, уладжені з великим комфортом і вигодами для подорожних. Се справдї правдиві плаваючі палати, — із салями, сальонами, а деколи навіть з театральними сценами. Після числа подорожних і множества преріжних припасів, які із собою забирають, кораблї сї можна звати не палатами, а хиба цїлими плаваючими містами. Понизше поданий докладний опис дасть нам бодай яке таке понятє о величі перевозових кораблів.

Суть кораблї, які перевозять цїлі ,,армії" пасажирів. Кораблї, які перевозять по 500 осіб — причисляють ся до звичайних. Суть кораблї, котрі перевозять по 1000, 1100, а навіть по 1500 і більше (враз із залогою корабля) пасажирів. Се велике число пасажирів на таких великанах кораблях розміщуєть ся в каютах, призначених для одної, двох осіб, — або спільних, — і крім сього в специяльних, дуже виставно і роскішно уряджених каютах, т. зв. ,,Chambres de luxe", котрі суть з таким комфортом уряджені, що перед ними нїчим каюта першої кляси. Такі каюти складають ся звичайно із кількох кімнат. Розуміє ся само собою, що за такі каюти треба невисказано дорого платити, — а-леж бо за те в них подорожуєть ся, що так скажу, фантастично-роскішно і вигідно. Не треба й додавати, що такими каютами ,,Chambres de luxe" покористовують ся завсїгди лишень міліярдери.

Припустім, що на такому великані-кораблї, до якого можна зачислити корабель ,,Північно-німецького Льойда" в Бремі ,,Kronprinzessin Cecilie", їде пересічно 1100 людий. Вже сама скількість пасажирів вправляє в подив; сеж число осіб, яке становить населенє наших галицьких сіл — і то т. зв. більших! Але не треба забувати, що на проживу такої скількости людий забирає із собою корабель всякі потрібні припаси. Пригляньмо ся близше і сьому. Корабель забирає для всїх своїх ,,гостий" 27 тисяч фунтів мяса, в чім єсть: 3050 кільоґрамів дичини і дробу, 1125 кґ. баранини, 6600 кґ. волового мяса, 600 кґ. телятини і 450 кґ. вепровини.

Відтак набирає пароход 850 кґ. риби, 300 кґ. шинки, — і 14 бочок устриць. Всї ті припаси — в часї кількадневної подорожі — зістануть з'їджені до крихітки!

Щоби всї припаси поживи заховати у сьвіжому станї, — і щоби зменьшити духоту пасажирам в часї горячої подорожі, забирає корабель із собою 40 тисяч кґ., отже цїлу гору, леду. Кромі леду, ладують ще на корабель специяльно заморожені припаси поживи, в числї 1000 порций.

Після сього ладують на корабель всяку ярину — а все в таких масах, яких треба було що дня на замку короля Лїліпутів, для прокормленя Ґулївера, а то: 75 бочок овочів, 175 бочок бараболь, 2,400 головок салати і 500 кґ. иньших ярин, як: морква, петрушка, цибуля і т. д.

Хлїб випікають вже на самому кораблї, в часї подорожи, а в пристани набирають на корабель лишень муку, топливо і т. д. На сю цїль забирають 90 бочок муки і 175 кґ. дріжджий.

Але то ще не все; ще потрібні деякі доповнюючі припаси і на корабель дальше ладують: 20 тисяч яєць, 1,500 фунтів масла, 2,650 лїтрів молока і сметани, — а в добавок 200 кґ. тїсточок.

На корабель ладують дальше 400 тисяч кґ. води до пиття, отже цїле озеро котре булоб в станї всїх подорожних корабля, собою затопити! Однак самою водою подорожні не задоволялись би, тому ще на корабель дають: 3000 бутельок і 375 бочівок пива, а крім сього ще значне число вина і лїкерів.

Вкінцї в корабельну ,,безодню" наносять ще певну скількість чаю, шоколяди, кави, — і набір припасів довершений. Всї ті припаси призначені лишень для самих пасажирів. Сам корабель, ся великанська парова ,,фабрика" із своїми чотирма коминами і великанськими печами, потребує і для себе припасів.

Для ,,прокормленя" самого корабля треба на дорогу 5000 тон (5 міліонів кільоґрамів) вугля і відповідну скількість солодкої води (морської води до витворюваня пари в кітлах не можна вживати, бо вона має в собі богато соли і иньших мінеральних частиць) до кітлів на витворенє пари, яка жене корабель вперед. А треба знати, що корабельні кітли і машини парові суть так великанські, що парові машини наших зелїзниць, супроти корабельних, суть дїточою забавкою! — Доперва ся скількість ,,поживи" корабельних кітлів зможе доставити почтові пересилки і всїх пасажирів з Европи до Америки.

Почтові, або т. зв. поспішні кораблї, хотяй і як великі їдуть а зглядно пливуть з Европи до Америки 5, а найдовше 6 днів. А на ту саму подорож Христофер Колюмб, який в 1492 р. відкрив Америку, потребував аж пів року! Ось до чого доходить наука і технїка нинїшних часів!

РОБЕРТ von МОШИСКЕР.

Кандидат до найвисшого суду в Пенсильвенії.

Дня 2-го листопада 1909 р. відбуде ся голосованє на вибір судії до найвисшого Суду в стейтї Пенсильвенія. На сей високий уряд вибирають найспосібнїйшого чоловіка, який дав докази знаня права і безсторонности в поступованю судейськім зі сторонами спорючими. — Таким чоловіком єсть власне Роберт von Мошискер, теперішний судія в Филядельфії. Єго отець походив з Галичини, а переніс ся до Америки в часї борб за свободу. Осївши в Вашінґтонї став доктором і професором висших шкіл. Оженив ся з Американкою но в недогім часї помер полишаючи сиротою 13 лїтного Роберта, свого сина. Мати умерла також. Бідний хлопчина помимо сирітства став ревно учити ся, доки не покінчив всїх шкіл, а відтак права. Що учив ся пильно і знав добре права, видно зі сего, що в коротцї став помічником Прокуратора, а опісля самостійним судією в Філядельфії. Тут дав докази свого знаня і безсторонности та позискав собі узнанє всїх високо поставлених людий. В послїднім часї поставили єго кандидатом до найвисшого суду в Пенсильвенії. Обовязком всїх Славян горожан Американських єсть дати свої голоси у вівторок, дня 2-го листопада 1909 р. на Роберта von Мошискер, позаяк такий чоловік заслугує на се, тим більше, що він не встидає ся свого роду анї свого походженя. Сей муж єсть заразом взором для нас, як ми повинні працювати в Америцї, аби собі своєю працею заслужити на узнанє тутешних горожан. — Давби Господь Бог, щоби руські дїти в Америцї пішли слідами сего красного і взірцевого чоловіка, Роберта von Мошискер.

Новинки.

— Напад диких Індіян на руських кольоністів в Бразилії. О. Титла, русько-католицький сьвященик в кольонії Itayopolis (давнійше званій Lucena) в бразилійській державі Parana, пише в „Ділї": На руській кольонії „Nova Galicia", віддаленій від руської кольонії Lucena 9 кільометрів, напало 8. серпня с. р. около полудня 5 Буґрів (Індіянів) на двох Русинів, братів Максима і Івана Кручкевичів. тоді, коли працювали в лісї при стинаню дерева. Оба брати варили собі обід і хотіли ще перед обідом спустити одно древо. Нараз перелетіла одна стріла і пробила Іванови удо ноги на скрізь. В тім самім часї була би пробила стріла гортань Максимови, якби не був відхилив ся; а так зірвала йому кусень підборідка, роздерла бороду до кости і застрягла в недалекім дереві. Іван проломив серед болю деревце стріли і відскочивши кілька кроків стріляв два рази з пістолєта до надбігаючих і виючих Буґрів і в тім зімлїв. Максим стріляв, але каплї спалили. Бачучи, що брат окровавлений, взяв брата, хоч сам був ранений, на плечі і ніс ще кільометер. Русини, що дальше о ¼ км. працювали, розбігли ся, як почули стріли, бо були без збруї; однак закликаня Максима, щоби держали ся разом, опамятали їх. Тоді обох братів посаджено на коні і завезено до дому, де кров застановлено. Кількох Бразилїян удало ся на місце припадку зі збруєю, котрої ніколи від себе не відкладають. Шукали за стрілою, що застрягла була в дерево, але її вже не було. Пропала сокира, пропали горнята з фасолею і мукою; все стало ся добичею Буґрів. Се третий випадок нападу Буґрів на Люценї. Перед 9 роками убили Буґри 19 Русинів. Перед 7—8 роками убили на самого сьв. Петра і Павла цілу родину Русинів. Тут не поможе військо; лиш оборона власна. Наші Русини уважають себе безпечними з друками в руці. Бразилїяни дивують, ся що Русини йдуть у ліси без доброї збруї. О.Титла просить австрийського конзуля в Куритибі о збрую для Русинів, а навіть старав ся в Ґубернії, щоби дала руським кольоністам збрую або даром або бодай на сплату; але доси були сї просьби без успіху.

— Революція в цілій північній Ішпанії не устає. Уряд місто висилати війска проти Маврів, з якими веде війну, мусить висилати їх проти „внутрішного ворога". Арештованя суть так численні, що всї вязниці переповнені.

— В маленькій републиці Ст. Домінґо вибухнуло повстанє. В понедїлок прийшло до битви між війсками державними і повстанцями та сї послідні зістали побиті.

— Поміж зовнішними лїками „Котвичний Pain Expeller є дійсним царем. Він гоїть ревматичні болї дійсно з блискавичною скоростию, дальше болї зубів, болї в крижах, болї з простуди, звихненя і т. п., а при тім всім не руйнує кишені, позаяк фляшчина коштує лишень 25 і 50 центів.

„Гайдамаки"

місячник

Передплата на рік 1'00 долар. В Австрії і Росії 1'50. доляра.

Адреса: „Haydamaka" 639 East 11 Street, New-York N. Y.

ВИРОБИ БРАЦКІ

шаблї, шапки, відзнаки, хоругви, уніформи.

R. H. MORGAN
13 N. MAIN ST.
SHENANDOAH, PA.

Користна праця для кождого!

Пошукуємо чесних людий до розповсюдненя нашого краєвого тютюну за сталою винагородою $18.00 тижнево. Ся праця есть дуже поплатна і легка для кождого Русина. В кождій місцевости знаходить ся много робітників, котрі б хотіли такого тютюну, який курили у своїй вітчині. Отже ми кождому дамо до розпродажи власне такий тютюн і його працю коло розпродажи совістно винагородимо.

Пишіть сейчас по близші інформації і прібки тютюну, котрі висилаємо даром — залучаючи 2 ц. марку на пересилку — до

Russian Tobacco Co.
132 Nassau St., Room 301, Dept. 8,
New York, N. Y. 40 41

Русини Пітсбурґа і околиції!

Чи Ви знаете, що

German Savings & Deposit Bank

на розї 14-ої і Carson ул., South Side,

Pittsburg, Pa.

є найбезпечнійшим банком? Не знаете, то загляньте до справозданя стейтових контрольорів, що узнали наш Банк за один з найсолїднійших і найпевнійших в Пенсильвенії. Маєток 5,000.000,00. Платимо 4 проц.

Шифкарти на всї лінії. Висилка гроший, справи нотаріяльні, військові і т. и.

Й. Е. Рот, предс.,
А. П. Міллер, касіер,
Ал. Бучак, ур. банку.

EMIL BACHMAN
BADGES, FLAGS, BANNERS & CAPS
580 SOUTH CENTER AVE.
CHICAGO

Найбільша чесько-словенська і християнська фірма

прапори, ґузики, братські відзнаки, шапки

та усї річи потрібні для братств в Америці

ЕМІЛЬ БАХМАН
580 So Centre Ave., Chicago, Ill.

Пишіть по наш великий, 60 сторін числячий катальоґ, в якім містить ся також сотки похвальних листів від всїх славянських братств в Америці. Пишіть до нас по словенськи або по руськи — як хто уміє. Знаємо по руськи читати але відповідати будемо по словенськи. 50—

Свій до свого!

Нумо Братя! Свій до свого!
До Мамроша! Всї до одного!
Чужих усіх поминайте,
Тільки свого підпирайте.
Мамрош Русин справедливий,
А в бизнесі все уптивий —
Хто-же хоче більше знати,
Прошу прийти й переконатись.
Горівки найлучші має,
Бо злих зовсім не тримає.
И так віску, ковиицю,
Для всїх добру сливовицю
Арак, коняк, рум, паленка
І кмінківка солоденька;
Вина рівнож всї хороші
І то за дешеві гроші.
Пиво сьвіже і холодне —
Лучше бути вже не годне.
Є цигара, щоб курити
Лиш у него тра купити.
Тому Братя, памятайте,
Та до нього завертайте.
А ті, що з контрів приїжджають
Най сей адрес памятають:

Trof. Mamrosh,
110 Morris str.,
Jersey City, N. J.

ФАРМИ

в стейтї Коннектікут, як рівнож поти доми і т. д. (також в околици Ню-Йорку) продає

ІВАН БІЛИК

З великого числа фармів належить передовсім звернути увагу на слїдуючі:

108 акрів, 50 акрів землї орної, решта пасовиско і лїс, новий дім на 9 кімнат, стодола і всї другі господ. будинки, великий сад. Ціна 1200 дол.

53 акрів, 30 акрів чистої землї, дім на 12 кімнат, стодола і всї будинки. Грубий лїс і сад. Три милї від міста. Цїна 1.100 дол.

92 акрів, чистої землї 45 акрів, новий дім на 8 кімнат, стодола і всї будинки, грубий лїс і сад. 4 милї від стації і міста. Цїна 1350 дол.

60 акрів, 35 акрів чистої землї, решта пасов. і лїс; дім новий на 9 кімнат, стодола і всї будинки. На фармі є вібрано вівса з 4 акрів ячменю з 2-ох акрів, 1 кінь, 20 тонів сїна і посадженних 3 акри бульби. Цїна 1700 дол., готівкою 900 а решта на сплату.

На кождій фармі є сад і всї машини рільничі, тай кожда є недалеко від стації.

Деякі фарми можна купити на сплату. -40

Кромі сего много иньших фарм більших і меньших на легкі сплати.

Близші інформації уділить:

JOHN BILYK
617 E. 16-th Str., New York.

ОДИНОКИЙ РУСЬКИЙ ФОТОҐРАФ
ПАВЛО ГУРДУС

77 Newark Ave., близько Henderson St., JERSEY CITY, N. J.

Прийдіть до моєї робітнї і придивіть ся моїй роботї, а яко правдиві знатоки переконаєтесь, що я більше даю, чим обіцюю. Фотоґрафії виконую старанно і з всякою точностию.

Дивіть ся добре на нумер дому!

P. HURDUS,
77 Newark Ave., near Henderson St.,
JERSEY CITY, N. J.

Одинокий руский адвокат і нотар на цїлу Америку

Доктор прав

ЮЛІЯН ЧУПКА

Конзулярний комісар.

Полагоджує всї справи в Галичинї. Процеса спадкові і ґрунтові. Відбере гроші від довжників. Справи військові. Споряджує контракти, повномочія і всї инші документи. Перепроваджує інтабуляції і всї вписи гіпотечні. 2-

3 N. Main Str. WILKES-BARRE, PA
Адрес почтовий: JULIAN CZUPKA, LL. D
P. O Box 372. WILKES-BARRE, PA

Dr. J. SZLUPAS,

1419 N. Main Ave., Scranton, Pa

Можна єго бачити в офисі:
від 8-ої до 10-ої год. рано,
від 2-ої до 4-ої попл.,
від 7-ої до 10-ої вечер.

Old Phone 1269—B.

THE FIRST NATIONAL BANK
OF MINERSVILLE, PA.

Капітал $50.000.00. Надвишка і нерозділені зиски $93.000.00.

Заснований 1864 року.

Провадить загальний банковий бізнес. Видає міжнародні моні ордери, драфти і пересилає гроші до всіх частий сьвіта, позичає гроші на реальности. Депозити сего банку подвоїлись протягом послїдних 5 лїт і виносять тепер около $500.000.00.

Гроші пересилає через фірму Knauth Nachod & Kuhne, New York, N. Y.

Руска Аґенція Корабельна і Пересилка Грошей

з кавцією 15.000 долярів і під контролею Стейту Ню Йорк.

184 Hudson Str., New York, N. Y.

Ся Контора залагоджує слїдуючі справи:

Пересилає Гроші до всїх країв по цїнах можливо найтаньших і як найскорше.

Продає Шифкарти на ріжні лінії корабельні до старого краю і з краю до Америки по найтанших цїнах.

Виробляє повновласти, контракти купна і продажи засмотрені підписом конзуля; перепроваджує всякі инші справи зі судами і старокраєвими властями.

Полагоджує справи військові, як увільнене від асентирунку, військової контролї, увільнене від вправ і т. п.

Міняє гроші — старокраєві на американьскі і американьскі на краєві після біжучого курсу.

Адреса:

Ruthenian Exchange Co.
184 Hudson Str., New York, N. Y.

Одинока взірцево уряджена

ДРУКАРНЯ „СВОБОДИ"

затрудняє добре вишколений друкарський персональ, посїдає найновійші машини, як тоже ріжнородні гарні черенки і прикраси.

Виконує

всякі друкарські роботи

точно, гарно і по низьких цїнах.

Впов. Родимцї, як тоже Відділи і члени Р. Н. Союза повинні з всякими друкарськими роботами удавати ся лише до своєї друкарні „Свободи." — Адрес:

184 Hudson Street, New York, N. Y.

АРТИСТ РІЗБЯР
Евгеній Василенко

виконує усякі роботи

входячі в обсяг церковної штуки, як: 24-

ІКОНОСТАСИ
ВІВТАРІ
ПРЕСТОЛИ
БАЛЬДАХИНИ і т. д.

Золотить і малює ікони.

Усї роботи виконує добросовісно.

EUGENY VASYLENKO
337 W. Center St., Shenandoah, Pa.

„ДУШПАСТИР"

се прекрасна, щиро-руська церковно-народна ґазета.

Виходить в Ню Йорку кождого місяця, подає гарні науки духовні і відомости зі сьвіта. В „Душпастир-и" друкують ся важні для всіх оголошеня гр. кат. канцелярії Епископської. Не брак там і жартів веселих та сьмішних, і красних образків. „Душпастир" всім подобає ся — всї его хвалять.

Коштує на цїлий рік так тут в Америцї як і до старого краю всего лиш **$1.20.**

Читайте, що пишуть за „Душпастир":

Canora, Sask., Canada, Март 29, 1909.

Всечесна Редакціє Душпастиря! — ...Признаю Вам щиру правду, що нїяка часопись так не вдоволила мене, як ся наша, дорога часопись „Душпастир"... Ся часопись то есть так, якби в дуже сильну посуху, легкий, маннистий дощ... Нехай засїяе благодать Божа над сим початком так гарного і сьвятого дїла! — З поважанем Олекса Хабун.

Подібні похвальні листи приходять до Редакції „Душпастиря", майже що дня. Тож замовляйте „Душпастиря" чим-скорше для себе і для Ваших свояків і знакомих тутки і в краю.

„Душпастир" повинен бути в кождій руській хатї.

Гроші на „Душпастир" треба посилати (найлїпше почтовим моней-ордером) на імя:

Rev. N. Pidhorecki 184 Hudson Str., New York, N. Y.

Позір, Братя Русини!

Я виробляю з найлїпшого матеріялу за найнизші цїни

Братскі шапки, Відзнаки, Паси, Брошки, фани, Хоругви, Уніформи, Печатки всякого рода так для братств, як і для поодиноких осіб.

Продаю найлїпші види з житя Ісуса Христа від Рождества аж до Вознесенія. Продаю тоже книжки до моленя і сьвітскі: руські, польскі і словеньскі по дуже низьких цїнах. — Єсьм Русином, а до того членом Р. Н. Союза. Проч з чужими! Удавайтесь лиш до свого! Як хто знає, най так пише. За роботу ґварантую. Моя адреса така:

Stefan Kalakuka
215 Moran Court, Scranton, Pa.

Оден з найбільших броварів в Америці

Варить пиво на красний спосіб, без всяких примішок.

Хто лиш раз покоштує сего пива, то иншого вже не буде пити.

Голова від него ніколи не болить, бо есть здорове і поживне.

Не треба его зрештою хвалити, бо добре само за себе говорить.

E. ROBINSON'S SONS.
Lager Beer Brewery,
435 to 455 N. 7-th Str., Scranton, Pa.

Telephone calls:
General Office 2333, Night Call 4854.

ARGO
Gloss Starch

НЕОПАКОВАНИЙ КРОХМАЛЬ під бароою у ґросерника лучить ся з порохом, через що ваше біле стає сиве або жовте.

Argo есть найлїпший крохмаль до всякого рода біля. Уживаєсь на зимно або горячо.

КУПУЙТЕ ПАКЕТИК ЧИСТОГО „АРҐО" 5 цнт.